

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 41 (1770)

П'ятниця, 11 жовтня 2013 р.

Видавець з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

«ВОЛИНСЬКІ УЗОРИ» НА КРИМСЬКІЙ ЗЕМЛІ

Пишний коровай на вишиваному рушнику, яким за давньою українською традицією зустрічають найдорожчих гостей, вручила Вадиму Ройку, сину Героя України, заслуженого майстра народної творчості України Віри Ройк у Кримському етнографічному музеї вишивальниця з Волині Оксана Пузняк. І це стало початком не лише відкриття її родинної експозиції «Волинські узори», а й відзначення в Сімферополі пам'яті видатної кримської вишивальниці, яка пішла з життя 3 жовтня три роки тому. На рушнику багряно полум'яні орнаменти улюблених Вірою Ройк червоних тонів, а за віком дощ навіював сум і, як і тоді, кружляло над містом, падаючи на сірий асфальт землю, жовте листя.

— Ми привезли до Криму не просто виставку, а любов і частинку свого серця, — сказав учень Віри Ройк, вишивальник із Луцька Юрій Савка. — У цих вишивках — душа Волині, і ми дуже раді, що наші зв'язки з кримськими народними майстрами, які розпочалися після зустрічі з Вірою Ройк у Будинку художника Сімферополя багато років тому, тривають, розвиваються і наповнюються новим змістом.

Це вже другий нинішнього року приїзд волинських майстрів у Крим. У квітні вони брали участь у I Республіканській бієнале «Український рушничок» ім. Героя України Віри Ройк, а нині свою колекцію привезла Оксана Пузняк — член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, заступник директора з наукової роботи Волинської державної сільськогосподарської станції Інституту сільського господарства Західного Полісся Національної академії аграрних наук України, кандидат біологічних наук. Колекція складається з національних регіональних костюмів, обрядової атрибутики, зокрема весільних обрядових рушників, а також виробів із бісеру, які виготовили спільно з О. Пузняк її мама Мирослава Тимошук, сестра Тамара Домбровська і дочка Зоряна Пузняк.

(Продовження на 16-й стор.)

«ФРАНКІВЦІ» — СЕВАСТОПОЛЬЦЯМ

Ось уже кілька днів севастопольці і гості міста бурхливими оплесками зустрічають артистів уславленого Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка під час гастролей, які присвячені пам'яті видатного актора Богдана Ступки.

Це вже сьомий приїзд «франківців», який відбувається з незмінним успіхом і аншлагом. Цього разу, — незважаючи на спротив керівництва Севастопольського академічного російського драматичного театру імені А. В. Луначарського — традиційного партнера з культурного обміну.

Заступник генерального директора з організації глядачів столичного театру Іван Ожеван повідомив журналістам на прес-конференції 1 жовтня 2013 р., що це сталося через неадекватну і безкомпромісну позицію «луначар-

ків»: «Театр Івана Франка приїхав до Севастополя у той час, коли в театрі Луначарського відпустка, а театр Луначарського захотів приїхати до Києва наприкінці листопада. Що таке кінець листопада для театру Івана Франка? Це найактивніші місяці. Ми ім запропонували ті умови, як і раніше, у відпуксний період. За ті спектаклі в цей час, що ми показуємо на стаціонарному майданчику, ми заробляємо такі гроші, на які ми живемо влітку. А працювати за ту суму, що вони запросили тут і віддати майданчик за ту суму, що вони запропонували там, це було просто неможливо».

Отже, фактично відбулось по-рушинськи добре традиції, коли «франківці» і севастопольці обмінювались сценами влітку. Все-таки відомому столичному театрі довелось показувати свої ви-

возити спектаклі в умові, які були б адекватними тому, що ми привозимо. Ale де б ми не грали у вашому прекрасному місті, це буде шире спілкування з глядачами». І додав:

«Кожна зустріч з глядачем — це надзвичайна подія. У вас прекрасне місто, надзвичайні люди, усміхнені обличчя. Це величезна радість і честь для нас, акторів».

Все ж жодні перешкоди чи штучні обставини не завадили акторам зіграти спектаклі як завжди — з повною віддачею і високим професіоналізмом.

(Закінчення на 12-й стор.)

	ГАСТРОЛІ	В ПРИМІЩЕННІ СЕВАСТОПОЛЬСЬКОГО ЦЕНТРУ КУЛЬТУРИ І МІСТЕЦТВ (вул. Лінника, 25)
Світлі пам'яті Богдана Ступки присвячується		
	ЧАЙКА	АНТОН ЧЕХОВ
ВІВТОРОК 1 жовтня	ЧЕТВЕРГ 3 жовтня	СУБОТА 5 жовтня
	ШВЕЙК	ЯРОСЛАВ ГАШЕК
СЕРЕДА 2 жовтня	ПЯТНИЦА 4 жовтня	СУБОТА 6 жовтня
	ЖОНА є ЖОНО...	АНТОН ЧЕХОВ
ВІВТОРОК 7 жовтня	СЕРЕДА 9 жовтня	ЧЕТВЕРГ 10 жовтня
	ШЕЛЬМЕНКО-ДЕНЩИК	ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВЯНЕНКО
ВІВТОРОК 8 жовтня	СЕРЕДА 10 жовтня	ЧЕТВЕРГ 11 жовтня
	ГРЕК ЗОРБА	НИКОС КАЗАНЦАКІС
ВІВТОРОК 11 жовтня	СЕРЕДА 12 жовтня	ЧЕТВЕРГ 13 жовтня
ПОЧАТОК ВИСТАВ О 18.00. КВІТКИ ПРОДАЮТЬСЯ В КАСІ ЦЕНТРУ (вул. Лінника, 25) з 10.00 до 19.00		
ТЕЛ. КАСІ: 54-32-24, ТЕЛ. АДМІНІСТРАЦІЇ: 54-01-18, (067) 440-55-78		

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

Засновники:

Міністерство культури і туризму України,

Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,

трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"

"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор
КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11 2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою пра-
во скорочувати публі-
кації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов.,
к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК
«Експрес-Поліграф»
вул. Фрунзе, 47-б
м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журнальне
видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 37128003000584
в УДКСУ у м. Києві
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniectvo@gmail.com

КРИМ — НАШ ДІМ!

ПРО ВІДЗНАЧЕНЯ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ 60-ЛІТТЯ ВХОДЖЕНЯ КРИМУ В УКРАЇНУ

Президенту України
В. Ф. ЯНУКОВИЧУ

Копії:

Голові Верховної Ради України

В. В. РИБАКУ

Прем'єр-міністру України

М. Я. АЗАРОВУ

Голові Верховної Ради АР Крим

В. А. КОНСТАНТИНОВУ

Голові Ради міністрів АР Крим

А. В. МОГИЛЬОВУ

Високоповажний пане Президенте!

Наприкінці лютого 2014 року виповнюється 60 років від дня великої важливої для України історичної події — входження Криму до складу Української держави.

Акт 1954 року, ухвалений Верховними Радами СРСР, Російської Федерації та України, відповідно до чинного на той час законодавства та з дотриманням усіх норм міжнародного права, дозволив реалізувати споконвічну мрію українського народу — об'єднати Крим з материковою Україною і забезпечити нашій державі повноцінний вихід до Чорного моря.

Тісні економічні, політичні та культурні зв'язки Криму з нашою землею чітко простежуються ще з доби Тripільської цивілізації. Як засвідчують авторитетні історичні джерела, найдревніший автохтонний народ Криму — таври (тавро-скфи) має генетичну, мовну та культурну спорідненість з нащими дrevніми прадрущами. І не випадково, що значно пізніше (XI-XIII ст.) на території Керченського півострова існувало Тmutara-канське князівство — складова частина могутньої Кіївської Русі-України.

Досить тісні економічні, політичні та культурні зв'язки Криму та України не припинялись і у добу існування Кримського ханства та Козацької республіки. Добре відома їхня співпраця, військові та політичні союзи багатьох провідників українського козацтва, зокрема гетьмана Богдана Хмельницького, з кримськими ханами.

Навіть у короткочасний період існування Української Народної Республіки (Гетьманату) та Директорії Крим розглядався як невід'ємна складова частина відродженого Української держави.

У радянські часи Крим, перебуваючи у складі Російської Федерації, до входження в Україну в 1954 році був досить тісно пов'язаний з Україною. Енергетична галузь, транспортні артерії, металургія машинобудування та гірничодобувна промисловість Криму фактично відповідялися на той час Україні.

Передача Кримської області

Україні у 1954 році забезпечила докорінне економічне відродження півострова, вщент зруйнованого війною та злочинною депортациєю сотень тисяч кримських татар, болгар, вірмен, греків та інших народів у 1944 році. Повоєнна відбудова Криму відбувалася завдяки коло-

ній як загальноукраїнський, так і міжнародний резонанс, сприяв зміцненню авторитету Української держави.

З повагою,

Петро ВОЛЬВАЧ,
голова Кримської філії Наукового това-
риства ім. Т. Шевченка, академік УЕАН,
дійсний член НІШ, заслужений діяч
науки і техніки АРК, лауреат премії імені
Л. П. Симиренка НАН України

правлення в нокаут свого ро-
сійського суперника Олександра
Повєткіна розставив усі
крапки над «і».

Зокрема, в інтерв'ю «Мос-
ковському комсомольцю» Кличко розповів, що Повєт-
кін його здивував тим, що
протримався на рингу всі 12
раундів. «Але з іншого боку,
не можу сказати, що так вже
сильно засмучений тим, що
не закінчив бій досрочно»,
— зізнався український бок-
сер. «Ta й навіщо вигравати
нокаутом у Повєткіна в Моск-
ві?! Щоб засмучувати го-
сподарів? Втім, і без нокауту
я всім усе довів», — додав
Кличко.

Коментуючи можливість
проведення матчу-реваншу з
Повєткіним, чемпіон під-
креслив, що серйозно про це
можна було б говорити, якби
за підсумками бою між ними
залишилася якісь питання.
«Як, наприклад, після по-
єдинку Віталія з Леноксом
Льюїсом... Тому в найближ-
чих планах матчу-реваншу

сальний економічний допомозі України. Після 1954 року в Криму фактично відродились не лише промисловість, транспорт, електромережа, але й занедбане сільське господарство. Саме після передачі Криму Україні бурхливими темпами на півострові стали розвивати промислове садівництво, виноградарство, виноробство, овочівництво, ефіроолійна галузь, тваринництво та птахівництво. Після спорудження Північно-Кримського каналу в Криму виникли нові галузі — зрошуване землеробство, кормовиробництво, рисівництво.

Кримські міста, курорти та промислові під-
приємства отримали довогоючану життє-
дайну дніпровську воду. Тож Крим фактично
відбудовано і відроджено мозолями та потом
сотень тисяч переселенців з України. Масове
переселення працьовитих українських селян
на півострів розпочалось ще за десять років до
передачі Криму Україні. За достовірними
статистичними даними з 1944 до 1984 року до
Криму було переселено понад 1,2 млн. української людності.

Враховуючи важливість зазначеної ювілей-
ної дати для зміцнення Української держав-
ності та з метою поглиблення економічних та
культурних зв'язків півострова з іншими
регіонами України, вважаємо важко необхід-
ним відзначити 60-ліття входження Криму до
складу України на належному державному
рівні. Зазначений захід, на нашу думку, спри-
яєтиме консолідації української спільноти,
злагоді, миру та міжнаціональному порозу-
мінню в автономії.

У часі 60-ліття входження Криму в Україну
збігається ще з однією важливою загальнона-
ціональною ювілейною датою — 200-річчям
від дня народження українського генія Тараса
Шевченка. На наше тверде переконання — це
ще одна, дарована Богом, нагода гідно вшанувати його ім'я на теренах Криму, можливо,
вперше за всі роки незалежності України,
надаючи українське обличчя автономії. Має-
мо на увазі продовження добрих традицій,
започаткованих на півострові ще за радянсь-
ких часів. Йдеться не лише про спорудження
у кримській столиці за державний кошт гід-
ного пам'ятника Кобзарю, надання його імені
одній з вулиць у центрі Сімферополя, при-
своєння імені Великого митця престижній
середній школі. Це може бути як зразкова
Українська школа-гімназія, так і ЗОШ № 33.
Потребують невідкладної капітальної рекон-
струкції і перші Шевченківські об'єкти: місь-
кий Будинок культури ім. Тараса Шевченка,
міський парк культури ім. Тараса Шевченка,
міська бібліотека ім. Тараса Шевченка. Потрі-
бно негайно повернути ім'я Тараса Шевченка
на фасаді колишнього кінотеатру «Боян» у
Сімферополі, присвоене у першій рік вход-
ження Криму в Україну, надання ім. Тараса
Шевченка Кримському академічному україн-
ському музичному театр у м. Сімферополі.

Нагадаємо, що відзначення 50-ліття від дня
передачі Кримської області Україні, такого часу
ініційоване нашим Товариством, було широ-
ко підтримане на державному рівні по всій
країні. І за оцінкою громадськості та провід-
них політичних партій цей захід мав позитив-
ний як загальноукраїнський, так і міжнародний резонанс, сприяв зміцненню авторитету Української держави.

З повагою,

Петро ВОЛЬВАЧ,
голова Кримської філії Наукового това-
риства ім. Т. Шевченка, академік УЕАН,
дійсний член НІШ, заслужений діяч
науки і техніки АРК, лауреат премії імені
Л. П. Симиренка НАН України

КРИМСЬКИХ ЧИНОВНИКІВ ПОКАРАЛИ ЗА НЕЗАДОВІЛЬНУ РОБОТУ ЗІ ЗВЕРНЕННЯМИ ГРОМАДЯН

З 30 вересня до 4 жовтня на телефонну лінію — Прямий зв'язок з головою Ради міністрів Криму надійшло 296 звернень громадян, у тому числі 8 поділ. Про це повідомила заступник голови Ради міністрів — керівник апарату Ради міністрів Криму Ольга Удовіна на апаратній нараді 7 жовтня.

Серед звернень — скарги на відсутність вуличного освітлення на вулицях Басейній та Данилова в Сімферополі, прохання відремонтувати покрівлю житлового будинку по вул. Батурина, а також відновити водопостачання в двох селах Бахчисарайського району. В оперативному порядку вирішено 26 питань. «За зверненнями, пов'язаними з опа-
ловальним сезоном, Міністерство житлово-комунального господарства та інші органи виконавчої влади на місцях оперативно вжили заходів, ряд звернень поставлено на додатковий контроль», — повідомила Ольга Удовіна.

За дорученням голови Ради міністрів Криму Анатолія Могильова, за нездовільну роботу зі зверненнями громадян вжито заходів стягнення до чиновників у 4-х регіонах Криму. Зокрема, позбавлено премії працівника відділу капітального будівництва та ЖКГ Сакського виконкому, зменшено надбавку начальникові відділу містобудування, архітектори та ЖКГ, а також заступникові голови Нижньогірської РДА, оголошено догану заступникові голови Шкільненської селищної ради Сімферопольського району, а також спеціалістові відділу ЖКГ Первомайської РДА. «Усі посадовці попередженні про персональну відповідальність у разі несвоє-
часного реагування на звернення громадян або формального підходу до іншого розгляду. Встановлення фактів порушення дисципліни триває», — повідомила віце-прем'єр Криму.

У свою чергу Анатолій Могильов заявив, що за нездовільну роботу зі зверненнями громадян мають бути позбавлені всі голови РДА: «В тому, що кримчани не звертаються до місцевої влади, винні чиновники. Значить, вони не працюють. Давайте за це каратимемо».

(До слова, у минулому номері «Кримської світлиці» в статті нашого кореспондента Т. Солов'єв «ЛІНІЯ ГАРЯЧА, АЖ ШКВАРЧИТЬ...» йшлося про, скажемо так, далеке від ідеалу функціонування Прямого зв'язку в кримській столиці. — Ред.)

* * *

Нагадаємо, на апаратній нараді 30 вересня Анатолій Могильов заявив, що багато проблемних питань, з якими кримч

ІВАН МАРЧУК: «Я єСМЬ...»

Міністр культури України Леонід Новохатсько зустрівся з відомим українським художником Іваном Марчуком. Темою зустрічі стала персональна виставка робіт Івана Марчука, яка відбудеться в Литві під час третього саміту Східного партнерства за участі глав держав і урядів держав-членів ЄС. Виставка проводитиметься за підтримки Мінкультури України у Вільнюські в палаці Радзівіллів і триватиме з 17 жовтня до 15 грудня 2013 року. У чотирьох експозиційних залах буде розміщено понад 60 полотен художника.

Під час зустрічі Іван Марчук залишив автограф Леоніду Новохатську на сторінках біографічної книжки «Я єСМЬ...» (автор — Олександр Климчук). Міністр культури висловив митцю свою пошану та захоплення його творчістю.

Іван Марчук з 2006 року є членом «Золотої гільдії» Міжнародної академії сучасного мистецтва в Римі. За версією британської газети The Daily Telegraph, художник належить до сотні геніїв сучасності, які створюють багатовимірний образ сьогоднішнього світу. Іван Марчук — єдиний українець, який потрапив до міжнародного рейтингу «100 геніїв сучасності».

<http://mincult.kmu.gov.ua>

А БАБА-ЯГА ПРОТИ ЄВРОПИ!

Директор Севастопольської гімназії № 1 ім. О. С. Пушкіна Віктор Оганесян виступив із різкою критикою конкурсу «Я — європеєць», наказ про проведення якого був виданий місцевим управлінням освіти.

Нагадаємо читачам газети, що це той самий «господін», який ще в роки президентства Віктора Ющенка відкрито заперечив, що «Голодомор — геноцид українського народу», а науково-практичну конференцію «Про Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», в якій взяли участь представники громадських організацій, працівники управління освіти міста, студенти і викладачі ВНЗ, учні та вчителі загально-освітніх шкіл, він назвав «політичною провокацією».

Отже, начальник управління освіти Севастопольської держадміністрації Ірина Заєць видала наказ провести у всіх школах міста серед учнів 8–11 класів регіональний етап конкурсу есе «Я — європеєць» з метою «залучення уваги до розвитку україно-литовських відносин у різних сферах».

На підставі конкурсу «підвищення значущості ідеї єдності і дружби України та Литовської Республіки». Очевидно і те, що участь у конкурсі діті гімназії № 1, як і інші, могли брати за бажанням — досить було їм повідомити про умови його проведення.

Назвавши організацію конкурсу «прямим порушенням закону», Віктор Оганесян повідомив: «Наша школа працюватиме за затвердженою програмою. Ніяких замовних творів наші діти писати не будуть», повідомляє «Новий Регіон».

Він ще нагадав, що радянські школярі писали про любов до рідного краю і закликали боротися за мир у всьому світі, а теми творів у дерево-люційній Росії були про моральність поза географічними межами.

Фічними прив'язками.

Знаючи про те, що в наш час інформація розповсюджується дуже швидко тим же Інтернетом, запобігаючи можливим подіям, директор повідомив почерз до свого кабінету вчителів і сурово наказав не брати участь у конкурсі. «Хто нам, дорослим, дав право робити дітей заручниками наших політичних ігор?» — пафосно питав В. Оганесян, у той самий час проводячи політику сусідньої держави і обмежуючи права вчителів та учнів.

Отже, ми бачимо, як в одному директорі севастопольської гімназії, який чомусь вважає, що освітній процес у гімназії є його приватною справою, спокійно уживаються такі ганебні риси, як українофобія та європофобія. Немає сумнівів, що якби організовувався конкурс, де треба було висвітлити культурні цінності російського, а не литовського народу, то не було б жодних протестів. Шкода, але швидше за все таке порушення субординації керівником освітнього закладу та його авторитарні методи залишаються без наслідків.

Микола ВЛАДІМІРСЬКИЙ

В СВОЇЙ ХАТІ — СВОЯ Й ПРАВДА!

Як повідомлюють РІА Новости, у понеділок увечері в Литві припинено трансляцію «Першого балтійського каналу» (ПБК), основне мовлення якого являє собою ретрансляцію російського «Першого канала» і передплатниками якого є близько півмільйона людей.

Підставою для припинення трансляції стала програма «Людина і закон» від 5 жовтня, в якій нібито були споторені факти про вільноєсії під 13 січня 1991 року.

«Ми від своїх клієнтів отримали велику кількість скарг з приводу змісту передачі «Людина і закон», показаної в п'ятницю о 18.55, яка, можливо, порушила литовські закони. Тимчасово ми припиняємо ретрансляцію каналу, поки не отримаємо роз'яснення ПБК і литовських інстанцій щодо ситуації, що склалася. Сподіваємося, що трансляція буде відновлена найближчими днями», — написано на заставці Cgates на каналі, призначенному для мовлення ПБК.

Раніше Комісія з радіо і телебачення Литви повідомила про те, що у зв'язку з виходом в ефір «Першого балтійського каналу», який перебуває в юрисдикції Латвії, програми «Людина і закон», в якій були споторені і тенденційно подані факти про піді 13 січня, вона почала розслідування і звернулася до Національної медіа-ради Латвії з приводу співпраці у встановленні відповідальності відповідно до національного законодавства та принципів конвенції Ради Європи «Телебачення без кордонів» відносно того ретранслятора, що їх порушив.

Комісія з радіо і телебачення Литви планує найближчим часом обговорити це питання більш детально.

...Верховна Рада Литви 11 березня 1990 оголосила про відновлення незалежності республіки, але влада СРСР назвала це рішенням таким, що суперечить конституції. У січні 1991 року в Литві почалися несанкціоновані акції протесту, після чого в республіку було перекинуто бійців спецпідрозділів, частин ВДВ, які зайняли низку стратегічних об'єктів. У ніч на 13 січня колона радянської бронетехніки попрямувала до центру Вільнюса. У ході сутичок демонстрантів з військовими, котрі виступали на боці радянської влади, біля телекентру загинуло 14 людей, понад 600 було поранено. Співробітники спецслужб заявили, що сутички стали результатом великомасштабної провокації, а всі загиблі були застрелені снайперами.

ТИМ ЧАСОМ...

ЗНАЙОМИЙ ПОЧЕРК...

З 7 жовтня санітарна служба призупинила поставки до Росії молочної продукції з Литви через претензії до якості. За словами глави Росспоживнагляду Геннадія Онищенка, в низці литовських молочних продуктів були виявлені дріжджі і цвіль у кількості, що значно перевищує нормативи.

Литва поки не зирається звертатися до Світової організації або до структур Євросоюзу щодо сприяння у питанні заборони на ввезення молочної продукції до РФ, хоча Єврокомісія впевнена в якості молочної продукції з Литви, заборону на ввезення якої ввела Росія, про що заявив офіційний представник Єврокомісії Фредерік Вансан, повідомляє ІТАР-ТАРС.

Як відомо, раніше прем'єр-міністр Литви Альгірдас Буткявічюс заявив, що проблеми з товарами на кордоні з Росією спричинені прийдешнім самітом «Східне партнерство» і головуванням в Євросоюзі...

ПОСОЛ БРИТАНІЇ НЕ РОЗУМІЄ РОЗМОВ ПРО ЕНЕРГОЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ...

Україна володіє таким потужним енергетичним потенціалом, що мені не дуже зрозумілі розмови про енергетичну залежність країни. Про це Надзвичайний і Повноважний Посол Великої Британії в Україні Саймон Сміт заявив в інтерв'ю «Вестям».

Зокрема, кажучи про перспективу підписання Україною Угоди з ЄС і про можливі ризики і надбання для країни в результаті цього, Сміт сказав: «Ми не бачимо жодних суперечностей між розширенням Союзу і підтримкою гарних відносин з країнами — сусідами Євросоюзу. Це стосується Росії, Азербайджану, Казахстану і так далі. Наш менталітет не дозволяє нам бачити в цих процесах антагоністичних ігор. Звичайно, якщо в Москві вважають, що для них розширення невигідне, вони мають право вчинити як завгодно. Але нам здається, що можна розвивати взаємовигідні відносини з будь-якою країною».

На думку посла Великої Британії, «...саме членство в зоні вільної торгівлі з ЄС瑟озиєнно компенсуватиме втрати України. Та варто запитати себе: це економічно чи політично вирішення питання? У розмовах з україн-

ськими партнерами я не раз чув, що, мовляв, Росія пропонує вам ціну на газ на 50 відсотків меншу, ніж нинішня, і кредити в 10-15 мільярдів, та інші преференції. І я замислився: це справді просто кредити чи ціна суверенітету і незалежності України?

Якби я працював в Адміністрації Президента України, то я таке запитання поставив би собі.

У відповідь на зауваження журналіста, що у нових членів Євросоюзу, наприклад, Болгарії, «деякі проблеми з економікою, із соціальною сферою, з тим же сільським господарством, незважаючи на відкритість колосального ринку Євросоюзу, про який ви говорили», Сміт сказав: «Я можу погодитися зі сказаним. Але в тому ж сільськогосподарському секторі України

їна, можна сказати, грає в іншій лізі, ніж Болгарія або Румунія, я сказав би: вона грає в Лізі чемпіонів! Це стосується і обсягу продукції, і техніки, і якості грунтів, і навченого персоналу. Але зрозуміло, що перший етап членства в ЄС несе з собою численні труднощі, кілька викликів. Проте водночас можливість стати членом Союзу може бути сильним стимулом для реформування економіки, зокрема в сільському господарстві. Ви маєте рацію, коли говорите, що не у всіх країн, які увійшли недавно до ЄС, є успіхи, але якщо говорите про довгострокову перспективу, я певночай, результати будуть. Навіть для Болгарії і Румунії. Все повинно розвиватися поступово. Адже нам не вигідно, щоб хув був неконкурентоспроможним. Але повторюю: для такої країни, як Україна, шансів на успіх дуже багато».

У відповідь на запитання: «Окрім сільського господарства, є ще перспективні галузі?», посол сказав: «Звичайно. Наприклад, нафтогазова сфера. Зараз реалізується дуже перспективний проект — розробка Юзівського майданчика британсько-голландською компанією «Шелл». Україна володіє таким потужним енергетичним потенціалом, що мені не дуже зрозумілі розмови про енергетичну залежність вашої країни».

У ЛАТВІЇ ВІДКРИЛИ ВИСТАВКУ ПРО ГОЛОДОМОР

У Ризі в Музеї окупації Латвії відкрилася виставка Національного музею «Меморіал пам'яті жертв голodomорів в Україні» «Голодомор 1932–1933 років в Україні — геноцид українського народу», повідомляє Радіо «Свобода». Виставка, організована Конгресом українців Латвії, розпочинає проведення у цій балтійській країні низки заходів, присвячених 80-м роковинам Голодомору в Україні.

Латвійські політики, іноземні дипломати, представники української діаспори та духовенства під час презентації виставки мали можливість не лише ознайомитися з експонатами музею про Голодомор в Україні, подивитися фільми та погортали Книгу пам'яті, але й скуштували страви, виготовлені за рецептами тих часів.

Учений секретар Національного музею «Меморіал пам'яті жертв голodomорів в Україні» Лариса Артеменко зазначила, що виставка має важливе значення для визнання Голодомору геноцидом проти українського народу на міжнародному рівні.

Нагадаємо, що 13 березня 2008 року парламент Латвійської Республіки ухвалив Декларацію, в якій Голодомор визнано свідомим геноцидом сталінського режиму відносно українського народу.

«ДНІПРОВСЬКА БАЛАДА». ПРАВДА ПРО ТРАГЕДІЮ

Минулого тижня в Республіканському Будинку кіно відбулась презентація документального фільму «Дніпровська балада». Правду про трагедію військової операції на Букринському плацдармі розповів режисер Леонід Мужук, лауреат Шевченківської премії, автор цілої низки документальних стрічок, багаторічний очільник студії «Укртелевіфільм».

В центрі хвилюючої кінооповіді — на фоні трагічних подій на Дніпрі в далекому 1943-му, зафіксованих кінокамерами фронтових операторів, — доля колишнього німецького солдата Хорста Енгельгардта, який впродовж багатьох років допомагає дітям з чорнобильської зони, запрошуючи їх на лікування до Німеччини. Вперше після війни він приїхав в Україну до села Ромашки, що над Дніпром, де поклав квіти на місці загибелі свого друга. Все життя Хорст несе в собі почуття провини перед українцями і, як може, спокутує її. Йому це необхідно... Хоч як зізнається, особисто він не вбив жодного радянського воїна, був мінером. Як виявилось, і нам необхідно багато в чому розіб

ЧИ БУВАЄ ЩАСЛИВОЮ СТАРІСТЬ?

Нешодавно країна відзначила День людей похилого віку. І справа не в тім, що для когось це свято, а для когось — трагедія. Тут багато шо залежить від того, як ми розпорядилися відведенним нам часом, як і від того, чи дісталася нам оселя на сонячному боці вулиці, від різних чинників.

Та все одно, як і в усі останні роки, прем'єр-міністр Криму А. Могильов роздавав заслуженим пенсіонерам ключі від машин, а ті, хто спостерігав за цим по телевізору, якщо не заздрили, то тішилися вже тим, що в державі щось таки робиться для літніх людей. Та, якщо чесно, це були подарунки вже для онуків, бо у ветеранів-інвалідів не часто виникає бажання покататися.

Ось і людина, яку я відвідала за кілька днів після свята, інвалід війни I групи Борис Васильович Чумаченко лише знизу плачима:

— Ніхто мені машину не пропонував. Та і навіщо мені вона? Раз на рік з'їздити на могилки до рідних я можу, викликавши таксі.

Хоча його внук Андрій іншої думки. Андрій проводжає мене через неосвітлений вечірній парк до зупинки. Він говорить про гроши, які затамарюють сьогодні людям розум, про те, що не всі родичі мріють, аби Борис Васильович прожив якомога довше, і дехто не проти швидше взятися за розподіл його спадку. А ділти є що — прекрасна тепла затишна квартира у зеленому мікрорайоні, в той же час — майже поряд із зупинкою. В цій оселі колись був гуртожиток, де мешкала з подругами дружина нинішнього господаря Зіна. Його єдине кохання, з якою вони прожили 65 років разом і більше від втрати якої за півтора року ще не притипився. Бо для цього, як мінімум, треба ще 65 років, аби, стеблинкою, вирвати з душі всі ті паростки, якими проросла туди її душа.

Полішала його Зіна Іванівна поступово — нібито давала можливість звикнуті, що вона вже не та молоденька дівчинка, з якою познайомився юний Борис, не та, що працювала на шкідливій для здоров'я взуттєвій фабриці, і не та, що на військовому заводі здобувала нашу перемогу, і навіть не та, що після трагічної загибелі дочки Юлі, як могла, замінила її для онука Андрія. Три роки з тяжко враженими судинами головного мозку Зіна Іванівна провела в ліжку, останнім часом не було сил не тільки рухатися, але й подати голос.

Її обличчя на портреті із зосередженим поглядом — миле і гарне, такими ж вдалися і діти. Не відвесті очей і від портрета Юлі. Як це могло статися, що 38-річну жінку, матір трьох дітей, зарубани сокирою прямо на подвір'ї? І хоча Борис Васильович мав у міліції добре зв'язки, не допомогло ніщо — за це вбивство ніхто не відповів.

— Я не знав на той час, що Юля вже 4 роки як розлучена зі своїм чоловіком, в будинку якого жила і не дозволяла чоловікові його продавати, — розмірковує батько. — Але ж за таке не вбивають. Під час слідства зрозумів, що кимось заплаченні великих грошей, тому так і не вдалося знайти злочинця. То була середина 90-х років, розквіт свавілля. Чув навіть, що існувала такса, «узаконена» сума, за яку бралася «відмазати» від покарання на відповідний термін міліцію. А за три місяці до цієї трагедії ми втратили сина, на 9 років старшого за Юлю. Справжня причина і мотив його вбивства теж лишилася під питанням. Але він вів безладний спосіб життя, і цю смерть було якось легше усвідомити.

Втім, мені стало зрозумілим, чому саме така хвороба, в основі якої лежить патологія нервової системи, вразила Зінайду Іванівну. На вигляд спокійна, немов закам'яніла, вона сама організовувала поховання Юлі, а Борис Васильович навіть не провів її у останню путь — спав, накачаний транквілізаторами, бо висловлював своє горе дуже емоційно,

тому боялися за його здоров'я. Та ніщо не минає безслідно, і коли злягла Зінайда Іванівна, чоловікові довелося вже самому і доглядати її, а потім і проводжати в колі рідних. Але він мав продовжувати жити, бо треба було поставити найкращий пам'ятник дружині та її замінити доноччин, що вже почав руйнуватися.

А ще тримали його давні дитячі та юнацькі спогади. Народився він у заможній сім'ї в Ростовській області в с. Гуляй-Борисівка, де ім'я Борис було дуже поширенім. Прожив там п'ять років, пам'ятає своїх свійських тварин, песька. Родину хоч і не розкуркулили, бо не мала батраків, але забрали все. Незабаром батько з братами пішли на війну, з якої так і не повернулися ні він, ні три тататови брати. Навіть на могили у батька, що десь на Тернопільщині, побувати не довелося, а вдома лише одна його фотографія збереглася, але й та у поганому стані. Тим часом у 1943 році, незадовго до смерті батька, принесли повістку і Борисові, якому вже виповнилось 18 років.

Служив у Червонопрапорному Кубанському 4-му гвардійському козачо-кавалерійському корпусу зв'язківцем. Ризикована це була справа. Іноді фашисти навмисне пошкоджували лінію зв'язку, та ще й так, щоб відновлення її зайняло якомога більше часу, а самі чекали десь неподалік зв'язківця, котрий незабаром мав тут з'явитися. Двічі в таку засідку ледь не потрапив і Борис. Та минулося, а отримав він перше поранення, коли спав мирним сном в окопі, — ворожий снаряд влучив у дерев'яний будинок поряд,

— А тепер скажіть кілька слів про своє нинішнє лікування. Мабуть, не випадково я застала вас з термометром під пахвою?

— І говорити не хочеться. Всі ліки — за рахунок хворих, хоча я маю право на безкоштовні медпрепарати. Ставлення неуважнє, а то і просто хамське. Намагався якось приняти душ, так чого тільки не наслухався від молоденької санітарки, в якої попросив допомогти мені увімкнути гарячу воду. І розмовляла вона зі мною на «ти», криком. Та і годували у воєнні роки значно краще. Тепер на перше — побоююха, невідомо з чим, на друге — каша, двічі — зі слизкою несвіжою рибою, а запивати все це треба було компотом без цукру. Та й від лікування загалом я не одержав жодного ефекту.

Але ж моя розповідь — не про якогось занедбаного жебрака, а про відносно щасливу людину, у всікому разі, матеріально забезпечену. Пенсія у Бориса Васильовича — 5 тис. гривень, він не сплачує за жодну з комунальних послуг, може хоча б претендувати на безкоштовні ліки, його відівде соціальна працівниця Тетяна, яку він вже називає своєю дочкою. Вона і оселю прибере, і продукти принесе, і збігає в аптеку. А скільки уваги від неї та її керівниці Тетяни Шайтанової він бачив, коли хворіла дружина!

Та все одно, хіба то щастя, якщо рідні обличчя залишилися викарбуваними на мармурівих плитах, і у кожному спогаді приступні ті, хто викликає сердечний біль і туту!

Але ж говорити тим стареньким, у кого і пенсія майже в шість разів менша, і за «комуналку» треба платити, а про ліки вже й говорити не доводиться! У кого їм шукати ради, до кого звертатися, бо і внукам, якщо ті є, вони не цікаві, особливо, якщо не мають достойного житла. Та навіть якщо мають — все одно із собою не заберуть, тож можна під них і не «прогинатися», бо, чого доброго, ще проживут зайвих років з десять!

Ну, а що наша влада? Чи приберегла вона тепле слово для цих людей хоча б до особливої дати — Дня людини похилого віку? Ось слухаю виступ по телебаченню міністра соціальної політики АРК Олени Семічанскої, стурбованої чи не перш за все безкоштовним проїздом у транспорті представників деяких пільгових категорій.

— Пільговик може їздити через все місто в дешевший магазин, аби вигадати якіс 5 копійок, а транспорт приватний, і для господарів його возити накладно, а держава не може відшкодувати ці витрати. — І нарешті щось вже зовсім смішне, бо насправді такого не було: — За радянських часів пільгами можна було скористатись тільки 8 разів на рік.

А тепер про те, як востаннє на моїх очах намагалася заробити ці «5 копійок» бабуся-інвалід, довівши до сказу господаря маршрутки. Жінка ледь заповзла в передні двері, з паличкою, сумкою і двома маленькими порожніми картонними коробками, які, ймовірно, підібрали для господарських потреб на ринковій площі, показала свій документ на право безкоштовного проїзду. Тут водія і понесло. Спочатку він вимагав прибряти коробки, які нібито комусь заважають. Потім почав соромити жінку, що вона «не може» і від неї «воняє». «Как вам не стыдно не мыться, вы же взрослая женщина, из-за вас за рулём сидеть не возможна! — все не утихомирювався водій. Особисто я ніякого запаху не відчула, хоча стояла поряд, оплачувуючи проїзд і чекаючи на здачу.

Жінка намагалася підлеститися до водія та говорила щось про те, який він молодий і гарний. Та не тут то було. Невдовзі його заспокоювало вже півавтобуса і просило не чіпати літню людину, втім, крик і образи тривали, аж доки жінка не попросила про зупинку. Та водій таки помстився на всі стоячі. Він випустив її не на бажаній, а тільки на наступній зупинці, і вона у свої «за сімдесят п'ять» пошкотильгала назад, хапаючись за все, за що можна було ухопитися, аби утриматися на ногах.

Чи зекономила бабуся того дня на ринку свої «5 копійок»? Сумнівається. Але не сумнівається, що пані міністр не побажала й своїм рідним, аби вони заробляли в такий спосіб. А ось вона вже розповідає про «доброту» кримської влади, яка, завдяки «соціальній картці», дозволяє пенсіонерам економити. А десятка (це — якщо витратити приблизно 150 грн. — авт.) — «для пенсіонера ще й які кошти!»

Це — нібито для них існують якіс окремі магазини, не ті, де скуповується і пані міністерства. А в них — хліб по 20 коп., а молоко — ще дешевше, і по 4 коп. пиріжки...

Нагадала у своєму виступі Олена Семічанска і про те, що, приміром, у Німеччині пенсіонери живуть в геріатричних пансіонах. А в якіс із телепередач згадувалося, що їх намагаються навіть не тримати на теренах Німеччини, тож по можливості розміщають такі центри десь за кордоном. Цікаво, а куди ми вивозитимемо свій «секонд хенд», коли вступимо до Євросоюзу, адже те, що традиційно сприйме за належні як-небудь німкена, котра теж свого часу вивільнілась від батьків, як від зайвого мотлохи, може негайно загнати українських бабусь і дідусяв у могилу!

Пам'ятає і Борис Васильович Чумаченко, як його, інваліда війни I групи, одного разу виставили із маршрутки. Та він не став робити із цього трагедію: по-перше, може викликати і таксі, а по-друге, за характером він спокійний, лагідний і поступливий, навіть і не подумала б, що після хрущовського скорочення військ працювали ще й в міліції, у тому числі у ДАІ.

— То я маю всі підстави спитати з вас за те, що сталося з нашою міліцією тепер? Чому ми почали її боятися? — напосідала я на співрозмовника.

— За моїх часів міліція такою не була. Ми й уявлення не мали, що можна брати хабарі, — спохвішився Борис Васильович.

— То чому ж такою стала?

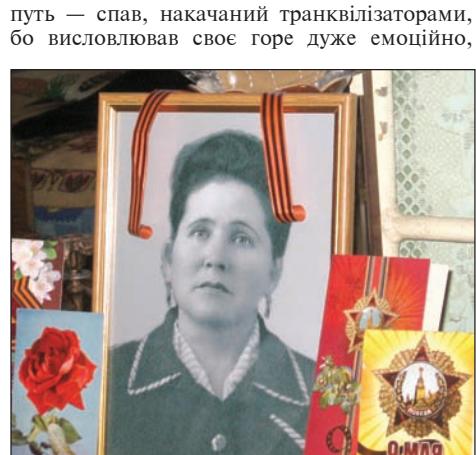
— Запрошуючи до її лав, мені пояснили, що я — людина, перевірена на фронти та під час військової служби, у тому числі й за кордоном, в Німеччині, тож мені можна довіряти. А сьогодні в міліції служать переважно ті, хто ніде не зміг працевлаштуватися. А кадрів тут не вистачає, зарплата мала, тому і йдуть сюди не найкращі люди, трапляються із садистськими нахилами, або ті, хто розраховує на додатковий заробіток у заборонених способах. Варто було б навіть, починаючи з маленької зарплати, збільшувати її, якщо людина сумлінно, чесно працює. Взагалі в державі багато що треба змінювати. В якому стані сьогодні наше патріотичне виховання, яке ставлення до людей, у тому числі й до інвалідів війни?! Ви думате, що на День Перемоги я одержав хоча б вітальну листівку? А ми з дружиною їх берегли і познайомились, як на диво, 9 травня.

У своєму виступі з нагоди Дня людини похилого віку міністр Олена Семічанска нарахувала аж 500 тис. пенсіонерів із 2 млн. населення Криму. Тож виходить, що у нас в автономії кожна четверта людина утримується державою? Тоді чому ж вони такі трудоголіки? Чому навіть 80-річні бабусі тягнуться до роботи? Та їх інвалідів війни маємо ще 7 тисяч, щоправда, переважно не Великої Вітчизняної (Борис Васильович не бачив їх, справжніх, навіть у госпіталі), та все одно на вітальні листівки грошей не вистачає.

А головна причина тут, як це буває, не в бідності, а у специфічному ставленні до людей, які потребують уваги і допомоги. Це вивільняє владу від певних обов'язків і пом'якшує відповідальність за власні дії: де вже нам з такою державою впоратися, адже скількох «трутнів» годуємо! Хоча 90% цих людей продовжують працювати, сплачувати податки (якщо на те воля їхніх працедавців), тим більше, що пенсіонери бувають і 35-40-річними.

Та поважають у нас не тільки цей прошарок населення. Не поважають людей взагалі: не звертають уваги на їхні почуття, на їхню позицію, навіть на те, як самі виглядають в їхніх очах, бо переконані, що, маючи гроши, матимеш і все, чого забажаєшся. Та онук Бориса Васильовича розмірковує по-іншому. Вихованій ветеранами, він зберігає дещо для них важливе, заповітне, аби передати це і своїм дітям.

Тамара СОЛОВЕЙ

РОЗДУМИ ПРО МОВНУ СПЕЦИФІКУ ЦЕНТРАЛЬНОЇ УКРАЇНИ

(СИТУАЦІЮ В НОВОГРАДІ-ВОЛИНСЬКОМУ ТА ІНШИХ МІСТАХ ЦЕНТРУ ОБГОВОРЮЄМО В КИЇВСЬКІЙ «ПРОСВІТІ»)

Поїздка до Новограда-Волинського була, безсумнівно, вдалою. Там справді було багато приемних емоцій, хоча й бракувало аналітики. Шоб успішно завершити першу «світличанську» експедицію на Житомирщину (з якої починаємо вивчення Центральної України), ми вирішили провести зустріч з головою київської «Просвіти» Кирилом Стеценком (до речі, внуком відомого композитора) і молодим викладачем Києво-Могилянської академії Олексієм Курінним, якого наші читачі добре знають зі статті «Мовна аналітика колись і тепер» («КС» від 16.08.2013) та з його публікацій про Голодомор на Кубані у 1932-1933 роках.

Кирило Стеценко на мою розповідь (а вона була фактично коротким викладом моєї попередньої статті «Мовні тенденції в Центральній Україні») відреагував так:

— Судячи з того, що ви розповідаєте, в Новограді-Волинському загальна картина з мовою покращується. В Києві також є певне покращення, але воно дуже нестійке. Є певна позитивна динаміка, але це не означає, що про погрішення вже не може бути й мови. Адже наявіть у Верховній Раді ситуація неоднозначна. Є владолюбна і трохи любна частина Партиї регіонів, але ж за ними в кільватері прилаштувалися явні агенти Москви... І ці люди роблять все можливе, щоб наш парламент не проголосував за європейську орієнтацію. І ця «п'ята колона» наступає суцільним фронтом, змикаючись із Медведчуком і самим Путіним. На український загал дуже вплинути результати голосування. Дехто робить якісні свої життєві плани під це, планує особисте життя... І на мовні настанови людей результати голосування також вплинути. Я зараз не можу точно назвати джерело, але знаю, що певні дослідження встановлюють чітку кореляцію між мовою і політичною орієнтацією громадян.

Я нагадую співбесідникам, що Центральна Україна є фактично переходною територією між сходом і заходом. І всередині вона також не є монолітною. Цю думку підхоплює і розвиває

Олексій Курінний:

— Центральна Україна справді є величезним регіоном, іноді до нього (помилково, до речі) доплюсовують її Дніпропетровську область. Хоч насправді вона простягається від Хмельниччини і Житомирщини на заході до Сумщини і Полтавщини на сході. Цікаво, що на Чернігівщині, Сумщині, Полтавщині і Кіровоградщині недемократичні сили традиційно набирають дещо більше голосів, ніж на решті території Центральної України. Але тут треба виділити кордон, про який мало хто

По Житомиру цей відсоток ще менший — близько 40%, тому Житомирщина, на мій погляд, є трішки «загроженою» в мовному сенсі, державна мова тут ще не перемогла однозначно, як у Хмельницькому.

А якщо говорити про Черкаси, то тут відбулося деяке послаблення україномовності. Колись Юрій Андрійович зазначав, що в Києві і Черкасах молодь уже говорить літературною російською мовою. Але це не зовсім так. Навіть по Києву падає якість російської мови: такі слова, як «біжи», «доця», «хай», «нехай», «так же само» (замість «точно так же») — говорять про те, що вплив української на російську та ж досить відчутний. А в радианський період, якщо судити по фільмах, Київ був зразково великоруським містом. Тепер же він поволі українізується, тоді як в Черкасах є певний відступ.

Не можу не поставити Олексію Курінному запитання: якими чинниками обґрунтуеться згадана ним мовна межа?

— Якщо дивитися перепис населення 2001 року, — відповідає науковець, — то там видно, що в цих областях значно більше осіб визнають українську рідною, ніж кількість етнічних українців. Там є приріст осіб, які володіють українською і декларують неволовідні російською. І віщий відсоток сільського україномовного населення. Саме за цими показниками відходить, що Вінничина і Хмельниччина «особливіші» порівняно з Київською, Житомирською і Черкаською областями.

А ось на Полтавщині російська безроздільно домінує в соцмережах, навіть якщо говорити про сільське населення!

Нагадую, що ми про це говорили у Новограді-Волинському, тоді Руслан Загрівий порівняв важливу для українства роль Полтави на початку минулого століття і значно меншу тепер. Олексій Курінний пояснює це так:

— Полтава — це таке ж ментально переселенське, слобідське місто, як і Харків. Харків цілковито зруїфікувався, дуже зруїфікувалося і місто Суми. Північ Чернігівської і Сумської областей ментально схильні до русифікації. Північ завжди була

дискусійною. На деяких діалектичних мапах північні райони вказаних областей визнавалися напівблоруськими, тобто змішаною українсько-блоруською діалектичною територією. Чому дуже зросійщеним є Чернігів — важко сказати... Може, через свою близькість до кордону і змішаної українсько-блоруської зони, про яку я говорив. Є оптимістична думка, що в Чернігові звучить близько 15% україномовних на вулицях. А ось пессимісти стверджують, що нуль...

Тут вже і я вставляю свої «п'ять копійок»:

— Навряд чи в Чернігові більше 5% людей відважуються розмовляти на вулицях українською. Приайніні, їх набагато менше, ніж у Києві. Стверджую це, бо щороку там бувають інші справи, що добре володіють українською і часом спілкуються нею в родинах не так вже й мало чернігівців. Думаю, відсотків 20-30% набереться. У провінції російської значно менше, але ж немає і гарної української. Панує український, а на півночі області — українсько-блорусько-російський суржик... Відповідно чомусь і настрої проросійські. Якесь є у людей відчуття певної відробності стосовно «справжньої» України, тобто до більш південних районів Чернігівщини. Ця діалектна, переходна українсько-блоруська північ впливає на всю область в цілому. На формі видавців я зустрів непоганого шахіста, викладача, освічену людину Миколу Чаву. Той, відчувши в якому напрямку подув вітер, перевідав свою попередню книгу про шахи вже російською. Російською, звісно, вийшло вже не «Лицар», а «Рыцарь шахматной игры». Пояснив Микола Порфирович це тем, що і російськомовний варіант чудово розходитьться по шахових клубах. Тим паче, після ухвалення нового закону Колесніченка-Ківалова. Ось вам якнайповінша характеристика Центральної України. Свою рідну мову українці не відкидають так, як вимушенні це робили у Криму чи на Донбасі, але й до російської цілком толерантні. Тим паче, це стосується інтелектуальних осередків, а шахові клуби саме такими і є.

Олексій Курінний висловлює думку, що успіх української справи залежатиме від того, наскільки швидко заговорить українською Київ. Адже Київ є не лише головним містом

Олексій Курінний

Центральної України, про яку ми зараз говоримо, але й столицею усієї держави. З цього приводу Кирило Стеценко має дещо відмінну

Лідерство, Експансія і... МОЛОДЬ! Ми повинні орієнтуватися не на виживання, а на зміну співвідношення сил. Тому й пропонуємо нові ініціативи, намагаємося дивитися у завтрашній день. І свою активною діяльністю, яка скерована в майбутнє, конструювати завтрашній день України. Ми сповідуємо філософію успіху і перемоги. Власне, через це я і говорю про лідерство. Але лідерство на українських засадах! Тому позитивний досвід Новограда-Волинського не може нас не надихати. Найкращі побажання усім цим людям і вдячність за те, що не склали рук, а продовжують працювати...

Тут я нагадав просвітням, що приклад експансії у красному розумінні цього слова (тобто наступальності і лідерства) усім нам подає не галичанин, не мешканець відносно українізованого Новограда-Волинського, а славний син Луганщини Сергій Мельничук. Це він судиться за право українців навчатися в університетах Луганська і Донецька українською мовою, це він вимагає, щоб не порушували мовного законодавства чиновники, підприємці, банкери, працівники міліції. Він йде, як криголам, і треба, щоб за ним у той простір, звільнений від чиновницької криги, відразу йшов наш флот, йшли наші бойові кораблі...

Лідер просвітіян Київщини Кирило Стеценко відповів на мою емоційну тираду так:

— Жодне зусилля українства не є марним! Зусилля Сергія Мельничука є прецедентом, причому переможним прецедентом! Це нам дає можливість на найвищому рівні говорити про порушення мовного законодавства. Це дає можливість молодим українцям наслідувати його приклад. Життя наше настільки складні і багатовідмінне, що все охопити і все проконтролювати неможливо. Але нація — це живий організм, який гартується завдяки волі і активності громадян. Тому і Сергій Мельничук, і патріоти Новограда-Волинського, без сумніву, свою діяльністю зміцнюють наш національний організм. Ми повинні лише подбати про координацію зусиль, про ефективне використання всього нашого потенціалу.

Сергій ЛАЩЕНКО
(Новоград-Волинський — Київ — Львів)

Кирило Стеценко

пам'ятає. Він проходить по східному кордону Рівненщини, а далі по північній межі Вінниччини, захоплюючи всю Хмельницьку область, а також Буковину. Я тепер працюю над статтею «Яким буде українсько-російський мовний кордон у майбутньому?». Все, що на захід від цієї межі, залишиться україномовним. У Вінниці і в Хмельницькому за ці роки утвердилися державна мова, хоча на початку 90-х це були російськомовні міста. Якщо говорити про соцмережі, зокрема «Вконтакте», то хоч першою мовою там апіорі є російська, значна частина юніх хмельничан до 14 років обирають українську. Таких, що-правда, лише близько 40%, але ж це вагомий відсоток! Звісно, в старшому віці це співвідношення порушується на користь російської. По Вінниці десь 76% анкет російськомовні. Влітку я був у приймальній комісії Києво-Могилянського і багато розмовляв з абітурієнтами з Поділля. На думку більшості з них, Хмельницький — більш україномовне місто, ніж Вінниця, тут 65-75% україномовного населення. По Вінниці трохи менше: 60-65%.

Будеш, батьку, панувати, поки живуть люди...

творчими працівниками культурного закладу підготували виступ, присвячений першому класику нової української літератури Івану Котляревському, який відкрив нову еру красного письменства.

Будеш, батьку, панувати,

Поки живуть люди,

Поки сонце з неба сяє,
Тебе не забудуть! —

написав про нього 1838 р. під впливом звістки про його смерть Тарас Шевченко в елегії «На вічну пам'ять Котляревському».

Не забули класика і в Севастополі. Відеоматеріали та фотоілюстрації допомогли глядачам (студентам, ліцеїстам, школярам) сприйняти маловідомі сторінки його життя і творчості. А він був людиною енциклопедичних знань, великим гуманістом і українським дворянином, закоханим в нашу козацчину.

Під час літературно-мистецького заходу «шляхетні українки» та студенти озвучили уривки з «Енеїд», демонстрували фрагменти з фільму «Нatalka Poltavka», де у ролях знялись видатні діячі українського театрального мистецтва Іван Паторжинський, Катерина Осміяловська та Григорій Манько. Творчі колек-

тиви та співаки УКІЦ талановито пропоєлювали панораму побуту і звичаїв українців, зображеніх у творчості Котляревського.

На «Святі книги» в Українському культурно-інформаційному центрі у Севастополі були присутні понад

Із заключним словом виступила провідний бібліотекар УКІЦ Неля Сиротова

Із заключним словом виступила провідний бібліотекар УКІЦ Неля Сиротова

200 учнів севастопольських загальноосвітніх шкіл № 15 та № 49, гімназії № 8, курсантів військово-морського ліцею та студентів Севастопольського міського гуманітарного університету.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

Отже, можна відзначити, що ситуація за сто років між аналізаторами переписами принципово змінилася тільки в містах, залишившись незмінною в сільській місцевості та загалом у регіоні. Це визнається за допомогою наукового аналізу. Усі ж спроби волонтеристського втручання на користь тих чи інших політичних сил залишились марніми, відбираючись лише на міському соціумі. Ми вже відзначали, що факти домінування робітників за походженням і міського населення в області є фальсифікованими, а тому і цей чинник мовної політики імперії не є науково аргументованим.

За приклад щодо невідповідності «громадської думки» реаліям ситуації можна взяти Одеську область, яку дехто намагається прирівняти до, наприклад, Донецької. Українці області, частка яких складає три чверті, на 74,2% є носіями своєї національної мови (у селі — 96%, у містах — 60,6%). Українську мову рідною вважають і 20,8% поляків, і 7,8% німців, і 5,2% молдован, а всього нею володіє 56,1% жителів області (серед фактів необхідно зазначити багатонаціональний склад, значну питому вагу міжнародних шлюбів і мігрантів із-поза України — В. Д.).

Щодо Херсонської області, то проблематична ситуація є лише в місті Херсоні. Навіть у Новій Каховці через регулярне поповнення населення міста за рахунок приміських селищ (64,5% українців) державна мова якщо не домінує, то й відчутно не поступається російській функціонально. За офіційними даними, 69,2% українців Херсона вважають українську мову рідною (у Н. Каховці — 78,8%, у Каховці — 91,3%). Що стосується районів, то відповідна цифра є найнижчою (нижче за 90%) у Генічеському — 81,9%, а в інших взагалі — не нижчою за 97%, причому є випадки фіксування частки росіян — носіїв української мови до 15% (Великоолександровський та Новорогородський райони) (Демченко В. Мовна ситуація на Півдні України: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: 10.02.01. — Одеса, 1996).

Отже, можна зробити загальний висновок про домінування українського етносу та його мови на території колишньої Новоросії протягом усієї історії масового заселення цього регіону.

Можна тільки пошкодувати, що після прийняття Акту про незалежність уряд відразу не провів перепису своїх державних ресурсів, зокрема людських. Тоді б швидше за все етномовна ситуація формально відчутно відрізнялася б від 1989 року, осільки впливали б і політичні, суб'єктивні та часові чинники.

Робимо загальний висновок про утворення певної національно-мовної ситуації на Півдні України, головною особливістю якої є факт майже одночасного заселення українців і росіян — за кількісної переваги первіх, але мова яких займає нижній стат (становище, під владне щодо метрополійної мови). У певні періоди українська мова офіційно виводилася на рівень вищого страту, неофіційно перебуваючи там завжди.

Існують об'єктивні та суб'єктивні причини утворення такої проблематичної ситуації в регіоні та взагалі на території України.

Це, по-перше, освіта, яка реалізовувалася в місті російською мовою, що впливало зрештою і на ситуацію в селі. Носій української мови потрапляв до того ж таки сільсько-гospодарського вишу, де мовою навчання завжди була російська, і закінчував його білінгвом, який в офіційній ситуації використовує мову навчання. Цей процес продовжується за будь-якого устрою та уряду, поки цей вищ не буде переорієнтовано на українську мову. Вплив мови вищої освіти відчувається під час аналізу зібраних анкет, коли відповіді селян із відповідною освітою детерміновано підсвідомим перенесенням ситуації до міста, де вони навчалися.

По-друге, мова засобів масової інформації, наукової та художньої літератури, що має відчутний вплив на рівні індивідуальної свідомості,

і це також відчувається в анкетних відповідях, коли інформант робить вибір мови читання-писання, телевізійних передач і прослуховування пісень на користь російської мови. Можливо, радикальні заходи змінили б через деякий час цю ситуацію, а так процес буде занадто тривалим (ми бачимо це сьогодні — через чверть століття — В. Д.), а наслідки — непередбачуваними.

Як зазначалось що 1924 року, недостатня кількість і якість власне українських управлінців є одним із чинників недостатньо ефективності українізації. Кадри, що є свідомими носіями української мови, які б використовували свою органічну мову на робочому місці, в короткий термін могли б змінити ситуацію на краще. Це третя об'єктивна причина.

По-четверте, тривала депопуляризація села та професії хлібороба, про що ми вже говорили, дещо уповільнила свій процес у наш час, але лише урядова переорієнтація на сільське господарство зможе принципово змінити цю тенденцію.

Вищеперераховані об'єктивні причини взаємозумовлюються з суб'єктивними, які враховують наявність процесу асиміляції українців у місті протягом століть, що детермінується і генетичними особливостями корінної національності, властивостями білінгвальноти. І навпаки — монолінгвальною особливістю росіян та інших носіїв російської мови як рідної, про яких О. Потебня писав як про вже етнічних росіян. З боку мовно-генетичного аспекту два історично споріднені етноси за цими властивостями є протилежними.

Отже, для розгляду зазначененої проблеми на Півдні України, на наш погляд, більше підходить не диференціація за територіальними або демографічними факторами, а аналіз історичної опозиції «місто — село», що містить у собі сконцентровані проблеми розвитку людського суспільства взагалі та національно-мовних відношень зокрема. І тому можлива стратегія в цьому плані — переорієнтація народного господарства в бік села, а на обласному рівні — запобігання поверненню російської мови на офіційний рівень. А головним аргументом є фактичне домінування української мови в Україні взагалі та на Півдні зокрема.

Яку конкретну справу на рівні міста пропонувалося зробити для виконання вищезазначененої стратегії? Не примушуючи відразу оволодіти українською мовою тих, хто того не може або навіть не бажає, хоча час на те вже вийшов, потрібно створити сприятливі умови для носіїв української мови та тих, хто бажає оволодіти нею: вони не повинні соромитися своєї мови на робочих місцях (особливо у сфері обслуговування). Для цього потрібно було перевести всю міську наочність (реклами, афіші, офіційні назви) на оформлення українською мовою, стимулюючи це матеріально: увести податок на російськомовні видання, який відчутно перевищуватиме аналогічний на видання українською мовою тощо. Вжити таких заходів вимагає і Закон про мови в Україні, термін виконання відповідних статей якого вже закінчився. Носії російської мови не мають проблем, сприймаючи оголошення українською мовою на тому ж вокзалі (без дублювання російською), — через спорідненість мов і через факт володіння державною мовою більшістю тих же росіян. Так робиться в усіх країнах світу, де переважає одна національність, а про компактне проживання російської національності на Півдні наукової аргументації не існує, що ми й довели вище.

Отже, саме повернення до витоків національно-мовного утворення південного регіону — через орієнтири на сільське господарство та селянину з його мовою — даста позитивні результати щодо органічної мовної ситуації не тільки в селах, а й у містах Півдня України. Так писалося чверть століття тому. Такою була ретроспектива сучасного стану в етномовній сфері Півдня України. Чи змінилася ситуація нині, вирішуйте самі.

м. Херсон

МОВА: КУЛЬТУРНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

У гострих дискусіях щодо ролі й значення української мови в Українській державі наголос занадто часто робиться на естетичному аспекті: мовляв, українська — «калинова та слов'яна», гарна, милозвучна і таке інше. Цей «просвітівський» підхід приховує інший надзвичайно важливий факт, той, що мова, якщо вона має статус державної, є насамперед важливим політичним та адміністративним управлінням і в цьому контексті краса і милозвучність юридичного значення не мають. Естетика — не є найважливішою чеснотою зброй, головне, аби вони стріляли швидко і влучно.

Мова, крім усього іншого, є основою національної культури, а національна культура є потужною політичною силою. Саме тому за цю силу вже понад 20 років точиться невпинна боротьба в незалежній Україні. Об'єктом закону Ківалова-Колесніченка є не лише мова як така, але й насамперед Українська держава, її існування. Адже статус нації у справі незалежності чи постколоніальній державі визначається статусом мови цієї нації. Древні римляни з їхнім велетенським державницьким та адміністративним досвідом недаремно казали: «Чия мова, того й влада». Виходячи з цієї максими, неважко здогадатися, як нині в Україні розподілено владу і чи є Українська держава справді українською.

На відміну від дурнуватих ідей, що намагаються навязти українцям («Хіба це важливо? Аби людина була добра!»), в інших державах, зокрема в сусідній Російській Федерації, чудово усвідомлюють значення мови як суттєвого елементу державної політики. Тому й не вypadково колишня дружина російського президента Людмила Путіна публічно заявляла: «Росія скрізь, де розмовляють російською!». А прем'єр-міністр Росії Дмитро Медведев закликав активно поширювати російську у світі і наголосив, що цей процес має бути наступальним. Тут немає жодних ілюзій стосовно реального значення мови для забезпечення політичної, ідеологічної та економічної експансії. Це лише в Україні деякі недолуги «державні діячі» широ переконані, що питання мови — то справа купки національно стурбованих інтелектуалів...

Мова як знаряддя державної політики

Як засвідчує історія, чимало про видніх держав світу дбали, дбають і дбатимуть про поширення своїх мов за межами національних територій. Наприклад, так робили греки за часів еллінізму, а потім римляни з латиною. Латинська мова панувала в усьому Середземномор'ї протягом багатьох століть, і це було наслідком величезних звершень римської цивілізації. Римляни були геніями адміністративного управління.

ління, вони вперше створили фундаментально розроблену систему права, ретельно вироблену наукову мову. Сьогодні в усіх університетах цивілізованого світу студенти-правники вивчають римське право як основу юридичного мислення. Латину вчать медики, ботаніки, зоологи, археологи, історики, фармакологи та інші, незважаючи на те, що ця мова «мертва»... Але справді велика.

Ось чому латинська мова і після загибелі імперії ще кілька віків панувала на європейських теренах, освячена величими досягненнями її носіїв у минулому. Приблизно до XVI століття латина неподільно панувала в науці, освіті, західній церкві, державному управлінні тощо. Знаючи латинську мову, можна було без проблем навчатися скрізь, від Саламанки в Іспанії до Ягелонського Краківського університету в Польщі.

Лише з XVII століття починається несміливий перехід освіченої спільноти від латини до національних мов, саме цим переходом опікувалися перші Королівські академії (Британська, Французька, Іспанська та інші). Вони випрацювали національні літературні мови як засіб управління і консолідації своїх країн і націй.

У XVII-XVIII століттях в Європі спостерігається гегемонія франкофонії: французька мова стає найпопулярнішою — близьку культура, поезія, драматургія, філософія, мистецтво, аристократичний побут тощо. А ще особлива політична роль французької держави на континенті.

Через те у Російській імперії аж до середини XIX століття панує французька. Починаючи з другої половини XIX століття, стає помітним лідерством німецької мови. Це було пов'язано не тільки з об'єднанням Німеччини «залишним канцлером» Бісмарком і перетворенням її на велику державу, але також із близькими досягненнями німецької фундаментальної і прикладної науки, багатими винаходами і відкриттями. Не вypadково наявість у Радянському Союзі до 50-х років XX

століття найбільш поширені іноземні мови, що вивчалися у школах, — німецька. Англійська тоді ще рідкість, екзотика.

Мовна geopolітика в сучасному світі

Після 1945 року починається однозначне лідерство англійської мови, англофонія, чим ця мова завдячує США та їхній ролі у світі. Сьогодні майже всі європейці вміють по-англійськи, але не завжди хотіть не розмовляти (це особливо стосується німців і французів). У наш час кілька мільярдів людей на планеті або володіють, або бодай розуміють англійську. Це сталося в результаті нав'язування чи якогось примусу, а цілком мирно.

США, Британія, Канада, Австралія, Нова Зеландія та інші англофонні країни не ставлять своїх іноземніх мов в зависимість від того, як на їхніх територіях почувається англійська мова і не вимагають для неї юридичного статусу (на відміну від лідерів Російської Федерації). Величезні маси населення Землі опановують англійську, бо це спрощує світова мова, мова найвищих досягнень в економіці, науці та технологіях, в культурі та соціальних модернізаціях. Понад 90% світової наукової інформації поширяється саме англійською. Російською мовою в сучасному св

СКАРБИ «ОСІНЬОГО ЗОЛОТА»

НА ПОЛТАВЩИНІ ВІДБУВСЯ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ ІМЕНІ ДМИТРИА ЛУЦЕНКА

На Пирятинському пероні біля потяга, зустрічаючи, мене впізнав В. В. Квач, представник райдержадміністрації, і де й поділіся моїм хвилюванням: як добратися в село, що над річкою Березова Рудка?.. Після ранкової кави господар як вишуканий книголюб отримав мої не тільки свіжі видання, а й автографи на збірки «Птахи попелу» та «Листя клена», придбані ним чи не два десятиліття тому.

Давнє мальовниче село Березова Рудка, що за 31

Новоросійському (в Одесі) та Київському університетах. Переслідуваний царським урядом за активну участь в українському демократичному русі з 1879 до 1905 року вимушено перебував в еміграції у Франції. Брав безпосередню участь у виданні «Кобзаря» (Прага, 1876 р.), в якому опубліковані безцензурні твори Тараса Шевченка, а також «Матеріалів до українсько-руської етнології» (з 1899 р.). Хведір Вовк — один з перших дослідників палеолітичних

порядковано землі села Крячківки, Маріїнський відділ Пирятинської птахофабрики; поблизу — Березоворудське водосховище, чудовий парковий масив.

Щоразу на улюблений літературно-пісенний форум прибуває вірна дружина поета Тамара Іванівна Луценко, берегиня надзвичайного дійства, яке давно вже вийшло за межі Полтавщини і набуває всеукраїнського статусу. Тамара Іванівна в супроводі сина, Сергія Дмитровича, біля

музею почула палкі привітання земляків і почесних гостей з цього-річним святотом «Осіннє золото» й дала інтерв'ю для радіо та телебачення.

На свято також прибули голова Пирятинської райдержадміністрації Микола Миколайович Купріян, голова Пирятинської міськради

Співай мелодії свої
Мени, зажуреня осінь!

Органену пісню «Осіннє золото» (слова Дмитра Луценка, музика Ігоря Шамо) виконав володар чудового баритона лауреат міжнародних фестивалів та конкурсів Василь Калинкін (село Прихідки Пирятинського району), після чого всіх привітав директор департаменту інформаційної діяльності та комерційних зв'язків з громадськістю Микола Петрович Перепелица.

Дивовижний пісенний доробок Д. О. Луценка став духовним надбанням та мистецькою окрасою багатого репертуару не лише відомих професійних майстрів естрадного співу, а й багатьох самодіяльних обдарованих співців та аматорських вокальних колективів. Зараз неможливо уявити собі всю цого без взірцевих оригінальних творів поета-пісняра Луценка, літературно-пісенний фестиваль імені якого вилився в невідчуяний бурхливий потік у руслі загальнодержавного відродження самобутньої і незиншенної високої духовності талановитого українського народу.

Пісню «Березова Рудка» на вірші Дмитра Луценка (музика В. Назаренка) виконав гладаний березоворудський хор, після чого учасників свята уроочисто привітав сільський голова О. В. Онищенко. Продовжилися тривали виступи. Прозвучала відома пісня на вірші Д. Луценка (музика А. Пашкевича) «Пісня про хліб» у вико-

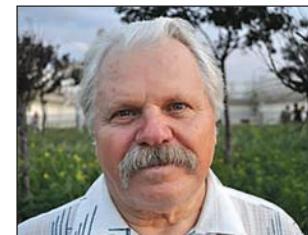
ченка. Серед авторів щойно виданих книг особливо відзначилася Лариса Іванівна Ковалівська, вчителька, яка мешкає в селі Яцини, адже вона подарувала свою науково-дослідницьку працю «Не згасни, свічко пам'яті» — скруплюзно зібрані нею свідчення очевидців та розповіді їхніх рідніх про Голодомор-геноцид 1921–1922, 1932–1933, 1946–1947 жахливих років, що спричинили в Україні масове вимирання найтрудолюбивішої верстви — селян. Видання розраховане на вчителів та учнів освітніх закладів, усіх, хто бажає ознайомитися з метою поглиблення вивчення історії України, а також на всіх не байдужих до кривавих і жорстоких подій нашої стражданної землі. До речі, книга видана фактично коштом автора...

Для вручення літературно-мистецької премії «Осіннє золото» імені Дмитра Луценка на сцену запрошенні М. В. Шевченко, С. Д. Луценко та О. О. Мороз. Після зачитання Постанови про нагородження цю виняткову премію 2013 року отримали: співачка-бандуристка Світлана Мирвода, журналіст Микола Ляпаненко та поети — Зоя Кучерява, Оксана Радушинська і Дмитро Шупта (автор цих рядків). Всі нагороджені виступили зі словами вдячності і кожен вручив свої подарунки.

Святковий концерт тривав, і присутні почули пісні на вірші Дмитра Луценка (музика О. Екіманя) «Спасибо вам, мамо» у виконанні Світлани Мирводи; «Дівочий сон» (музика О. Чухрая) у виконанні солістки Пирятинського РБК Валентини Стельмах; «Осіннє золото» (музика І. Шамо) у виконанні солістки Національної опери України Олени Гончарук... До появи зірок на небі та сходу ясного місяця лунали дзвінки Луценкові неперевершені пісні: «Неспокій» (музика В. Верменича), «Зачаруй мої очі» (музика А. Пашкевича) та багато інших.

Запам'ятатися фестивальникам також презентована пісня «Другові» на вірші М. Ляпаненка (музика О. Чухрая) у виконанні вокального чоловічого гурту Хорольського РБК. Особливу ж увагу привернув до себе ансамбль Великобагачанського РБК, який виконав українську народну пісню «Чорні брови, карі очі».

Водночас відбувалися й інші, не менш цікаві заходи — традиційний конкурс для учнівської молоді старших виконавців, який мала можливість бачити Тамара Іванівна в супроводі її уваж-

ного сина Сергія Дмитровича. Самовіддано змагалися за призові місця — і самодіяльний хоровий колектив «Журавка» з міста Підгороднє Дніпропетровської області, майстерно виконавши пісні «Зачаруй мої очі» та «Давнє горе», і хоровий гурт під керівництвом О. Мандрики з села Красне Згуровського району Київської області та інші не менш достойні численні учасники цього урочистого дійства.

На ярмарку-виставці рясно представляли свої чудові вироби і тут же проводили майстер-класи місцеві винахідники майстри з лозоплетіння, кошикарства, демонструючи вироби з рогозу, соломи, та каскад майстрів флористики, вишуканих вишивальниць, майстрів кераміки тощо.

Крім того, діяла несподівана, можна сказати, унікальна виставка раритетів з фондів Пирятинської районної бібліотеки, де можна було не тільки побачити, а й погортати перші поетичні збірки видатного поета-пісняра Дмитра Омеляновича Луценка.

Мріється, що і в грядущі роки вся охайна територія Березоворудського парку зустрічатиме учасників традиційного Луценківського фестивалю святково оформленою, як цього разу, на честь 92-річчя від дня народження уславленого поета-пісняра Дмитра Омеляновича Луценка, і також працюватимуть виставки квітів, робіт народних умільців, картин художників, майстрів гончарних виробів; виставки-продажі: овочів, фруктів, посадкового насіння квітів, хлібо-булочних виробів, дегустація та продаж різноманітних сортів меду, фіточай «Березоворудський бальзам», щоб і надалі працювало б дитяче містечко з батутом, розвагами та іграми для малят, і чисто лунали пісні на вірші незабутнього Дмитра Омеляновича Луценка, як і рідні українські народні пісні.

Дмитро ШУПТА,
лауреат премії фестивалю «Осіннє золото» імені Дмитра Луценка

км від районцентру Пирятини на Полтавщині, цього року приймало гостей, які прибули звідусюди. Гости з цікавістю дізналися, що документально це поселення згадується ще 1717 року як володіння гетьмана Івана Скоропадського. З XVIII ст. — це маєток Закревських, до яких приїздив Тарас Шевченко у 1843, 1845 та 1846 роках, де Великий Кобзар охоче мешкав у будинку своїх добрих знайомих, портрети декого з них виконав митець на замовлення самого господаря. Як повідомляють працівники Березоворудського музею, про перебування тут поета нагадує колишній палац Закревських, побудований у стилі необароко, а також стара альтанка в парку (Шевченків дуб за переказами зрубали на початку 1930-х).

Сюди, в Березову Рудку, В. Закревському, з ким заприятелив Кобзар, у липні 1844 року переслав з Одеси художник і поет Яків де Бальмен (познайомив їх Є. П. Гребінка 29.06.1843 року в маєтку Тетяни Волконської (Вільховської) у Мойсівці) виготовлений ним спільно з М. Башиловим рукописний ілюстрований «Кобзар» для вручення поетові.

Тарас Григорович разом з В. Закревським пережили в Березовій Рудці сумну звістку про загибель де Бальмена на Кавказі. Шевченко присвятив своєму другові поему «Кавказ» («За горами гори, хмарою повиті, Засяяні горем, кровю полит...»).

У селі Крячківці, що поряд з Березовою Рудкою, 1847 року народився Вовк Хведір Кіндратович (помер у м. Жлобин в Білорусі 1918 року) — великий український всесвітньо відомий учений, антрополог, фольклорист, етнограф і археолог, який навчався у

пам'яток на території України, зокрема Мізинської стоянки на Десні в Чернігівській області.

У цім загадковім краю, в Березовій Рудці, 1921 року народився й провів дитячі роки видатний український поет-пісняр, лауреат премії імені Тараса Шевченка Дмитро Омелянович Луценко, пам'яті якого культурна громадськість Пирятинщини, а також Полтавщини, які вісім років заснувала й традиційно відзначає (у вихідні другого тижня вересня) фестиваль «Осіннє золото», основною метою якого є пропагування поетичної творчості славного свого земляка й численних пісень, створених різними композиторами на вірші Дмитра Луценка.

У привітальному зверненні М. М. Купріян сказав: «Ми сьогодні вшановуємо нашого видатного земляка, широковідомого поета-пісняра, заслуженого діяча мистецтв України Дмитра Омеляновича Луценка...» і вручив родині митця запашний березоворудський коровай.

Зазвичай це грандіозне дійство відбувається на Березоворудському співочому полі, коли водночас у селі діє ярмарок. Та під час негоди доводиться перевозити театральне дійство на сцену сільського Будинку культури, який завше по вінці перевопнюються вдячними слухачами: трудівниками, особами поважного віку й особливо студентами місцевого ради-госп-технікуму, якому під-

нанні того ж хору, яку підхопив увесь зал. Воистину немвирущі свої пісні рідному народові подарував наш поет-піснетворець. У цьому скарбі — лагідне задушевне безмежне тепло, ширя любов до простих людей, до рідної землі, до бентежної нашої історії.

Щоосені на літературно-пісенному фестивалі «Осіннє золото» імені Дмитра Луценка серед справжніх поціновувачів непересічного таланту поета — визнані музиканти-віртуози, артисти, поети, журналисти з усіх куточків нашої України, які прибувають з власними подарунками. О. О. Мороз місцевій школі, бібліотеці й музею подарував прімірники щойно виданої книги поезій. Свої книги подарували також і поети — цьогорічні лауреати премії ім. Д. Лу-

ВЧИТАЙМОСЯ
В РЯДКИ ЇЇ ЗАБУТИ...

Під кригою зневіри і мовчання
горить весела свічечка пера.
Нешадно перекреслена мечами,
підвідиться історія стара.

Блукнає на холодному розпутті
історія, мов страдніца сліпа.
Вчитаймося в рядки її забуті,
роздіяні вітрами по степах.

Вертаймося у пам'яті до крапки,
до краплі, до кровини, до слози.
Бояться людоморі і сатрапи
відлуння неминучої грози.
Історія нічого не прощає.
Якась глибока тайна світова
ховається під чорними плащами —
і тужить за стрілою тятиви.

ЧУЮ, УКРАЇНО!

Україно! Сивий степ —
моя колиска.

Ти навік його для мене зберегла.
Я вклонюся цим просторам
шовковистим,
поцілує чисту воду джерела.
Я приляжу в літечку гарячім,
припаду я серцем до трави.
Над мною перепілка гірко плаче
срібним голосом невтішної вдови.

Я почую: розмовляють між собою
скромний горбик
і захмарений курган.
Ох, чимало костомахою-косою
накосила тут розлючена карга!
Україно! Чую голос недалеко:
— Ти козацькою гори не обмини!
Я не знаю — джерело чиоко предка
пильно дивиться на мене
з глибини.

ПІСНЯ НАЩАДКА

Чую далекий дзен'кіт металу,
клекіт гарячого бою:
«А Перебийніс просить чимало —
сімсот козаків з собою».

Дід розправляє сиві вуса,
б'є кулаком об ковадло:
— Наш Перебийніс!

Чуєш, Петруся?

Інших тоді не бувало.
Вийшли ми, хлопче,
з кріпкого роду
десь у якомусь коліні.

Кости козацькі вітер скородить
та й по усій Україні...

Чую: рокоче кобза стогроза,
бачу козацькі вуса.
Ми не в обозі. Пісня в дозорі.
Гей, озовіться, дідуся!

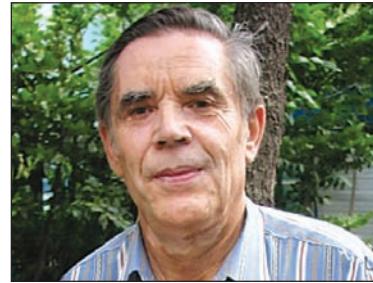
Гей, та покличмо з пісні живої,
з попелу, з полум'я, з диму
всіх неоспіваних предків-героїв —
аж до прабатька Максима!

Всіх, що супроти злой навали
лавами йшли, не юрбою...
«А Перебийніс просить чимало —
сімсот козаків з собою».

ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ

Так, як бачу ту дорогу
через ніч і день:

серед степу — анікого,
лиш чумак іде.
Лиш чумак іде на північ,
як душа велить.
За плечима в білій піні
ще хріплять воли.
Серед степу — анікого.
Сонце аж руде.
З ніг упали круторогі,
а чумак іде.
На пекучу дрібку солі
доля не скупа.
Ta розлучниця з косою
слід у слід ступа.
A його чекає мила,
ждуть малі сини.

Мати — чайка сизокрила
журиться за ним.
Виглядає Україна
в хустці голубій.
На просторах сіль куріє,
свище суховій.
Ще додому далеченько,
за плечима — Крим.
Видно, стане чумаченько
вічно молодим.
Гасне вдалечі гарячій
полум'я чи мак.
За віками так, як бачу:
небо. Степ. Чумак.
Горбик солі. I просохле
дерево ярма.
Зла розлучниця з косою
чапає сама.

* * *

Серед степу круглаша обрій.
Десь отут мої предки жили.
Піднімались поляни хоробрі
з вікової пітми і золи.
По степу тупотіли прочани,
і гойдалась небесна межа.
Над просторами душі кричали,
та не чула пустеля чужа.
Де ви, предки мої? Озовіться!
Тиша. Степ. I суха ковила.
У глибінь ступового безлісся
давня стежка мене повела.

ВІШІЙ ГОЛОС

(Із поеми «Гончарне ремесло»)
Цей вішій голос я почув
за срібною межею.
Мене покликала земля —
і я пішов до неї.
Ішов я довго навпротець
долинами, степами.

Тут ноги зніжені мої
ні разу не ступали.
Тайлі сиза цілина
шось дивне, загадкове.
Мені стрічались на путі
загублені підкови.
Синіли в коліях коліс
дрібні зернини солі.
Цвіли між білої трави
сліди непрохололі.
Стриміли з чорної золи
порубані шоломи.
Бриніли стріли на вітрах
пекучих і солоних.
A десь далеко виринав
I хмарився одразу

Петро ПЕРЕБІЙНІС

«ЧУЮ, УКРАЇНО!»

округлий контур чи міраж
полив'яної вази...

Я на курганах спочивав,
куняв серед бадилля.
Ta віщим голосом земля
шораз мене будила.

Я ішов між травами шосил,
загублений у часі,
а голос кликав у степи,
а голос віддалявся.

ІМЕНА ЧОЛОВІЧОГО РОДУ

Промовляю рішуче і гордо
наших предків святі імена —
імена чоловічого роду,
непохитні, як міць кам'яна.
Не здавав на поталу навалі
міст і слів непокірний народ.
Це брехня, що міста називали
іменами велимож і заброд.

Неприступні фортеці на кручах
не мовчали, не падали ниць.
Б'є громами бійниця пекуча
у провалля порожніх зіниць.
Наша воля квітує і родить,
відростає отава густа.
Імена чоловічого роду
бережуть українські міста.

СІЙСЯ-РОДИСЯ!

Сійся-родися, жито, пшеници!
Перемішалися зерна, слова.
Сипле насіння Божа десниця,
дихає дзвінь вітрова.

Бризкає долу, дзвонить у скроні,
в серце росою — зерно!
I не відомо сину чи доні,
чим так чарує воно.

Гей, не проспіте, зніжені діти,
долю зерна!
Сяйвом святого хліба зігріта
пам'ять земна.

Пахне льодами хресна водиця.
Перемішалися зерна, слова.
Сійся-родися, сійся-родися,
пісне жива!

Україно! Пісня наша лине
на Дніпровій хвилі громовій.
Я гіркою мовою калини
присягаю вічності твоїй.

Я золою волі чи руїни
заклинаю темін давнини.
Піднімися, чайко-турайно,
на веселих крилах дивини!

Україно! Дай мені на долю
голубого вітру висоти!
Дощовою чистою водою
посивілу пам'ять освяти.

Озовися з пісні голосами
непокірних праділів моїх,
простелися в далеч небесами,
тополиним обрієм доріг.

Україно! Соняч остигає
i лоскоче золотом щоку.

ТУРЕЦЬКИЙ СТОВП

Димить собі на роздоріжжі
серед віків мое село.
Зеленим каменем наріжним
воно в кар'єрах залягло.

Воно вростає у минуле,
у нього пам'ять не скупа.
Село ще досі не забуло
стрілу турецького стовпа.

На косогорі біля школи,
де сад черешні колисав,
стріла погрозливо колода
міцні подільські небеса.

Село мое не знамените,
та вдача горда у села,
його основа кам'яниста
знести наруги не могла.

В лиху годину землетрусу,
коли ударив Божий грім,
турецький ідол похитнувся
на перевалі віковім.

Він мав коріння неглибоке:
упав — і наче не було.
З його цеглин червонобоких
світлиці зводило село.

ЧУДО

Та звідки ж воно, оце слово,
ніколи, здається, не чуте?
Ну просто не слово, а чудо —
та звідки ж воно, оце слово?

Зійшло у свідомості слово,
таке таємниче, неждане,
таке невловиме, жадане
зійшло у свідомості слово.

Колише мене дивослово,
наспівuje: люленьки-люл!
Рясними літами зозулі
coliше мене дивослово.

Боюсь наполохати слово —
i ненкъу у далечі бачу,
i криком найпершим дитячим
боюсь наполохати слово.

У слові просвічує слово,
словечко, слівець, словеняtko.
Зініцями праслов'яннятка
у слові просвічує слово.

Зринае розбуджене слово
i подихом кригу ламає.
I пам'яті краю немає...
Ta звідки ж воно, оце слово?

* * *

Aх, красуня з косою ріки!..
Квітла гречка на ниві-сорочі.
Крукотіли довкола крукі,
джеркотіли ватаги сорочі.

Розпинали красу золоту
на смугастих стовпах при дорозі.
Чорний вихор котив сироту
за тумани, за вічні морози.

Aх, красуня! Майнуло, як сніг,
на колючих дротах віддізвеніло...
Поборола сім бід. A своїх
яничарів змести не зуміла.

Розкошують вони у раю,
виціловують макові губи
i вродливу небогу свою
продают ні за гріш, душогуби.

M. Kieff

ПЕРЕДАТИ У СПАДОК ЛЮБОВ ДО СЛОВА

Як це зробити у наш прагматичний час, коли змінені ідеали у суспільнстві? Коли хрестоматійний вислів «книга — найкращий подарунок» перейшов у розряд анахронізмів? На щастя, є люди, які на своїх раменах тримають наше духовне небо. Об'єднавши зусилля, вони, ці подвижники, продемонстрували не лише власну любов до красного письменства. Кажду, духовна столиця там, де плекають любов до літератури, мистецтва, музики. Здійснімо подорож до Червонограда — славного міста, що на Львівщині. Тут вшанували лауреатів Всеукраїнського літературного конкурсу імені Володимира Дроціка. Без перебільшення цьому святу красного письменства позаздрила б столиця. Адже завдяки невтомному організаторові конкурсу, поетові Ігорю Даху, літератори спілкувалися, читали свої твори i відчували... свою потребність. Величезна розкіш як на наш час, чи не так?

«Як багато значить слово,

— зауважує Ігор Дах. — Людина, яка навчилася вправно володіти словом, досягає найвищих вершин у суспільнстві. До таких людей належать письменники, які знаходять неординарні вислови чи цікаві образи, якими захоплюється читач. Тішить, що на великі ниви письменства приходить талановита молодь. Наша місія полягає у тому, щоб підтримати її, скерувати у правильне русло. I не помилюся у тому, що така праця дастя вагомий врожай для України. Це i є одним із завдань літературного конкурсу імені Володимира Дроціка. Перечитуючи добірки, подані на конкурс юними авторами, дивуєшся: як вони відчувають гармонію земного буття i передають нам у своїх творах».

Ігор Дах втішений, що числено конкурсантів з кожним роком збільшується, i це добра новина для літературного середовища. На третій конкурс було подано 36 авторських добірок у номінаціях «Поезія», «Проза», «Авторська пісня». I художній рівень поданих творів збільшується, — не без приємності зауважує натхненник конкурсу. Власне, конкурс імені Володимира Дроціка став справою його життя. Дивуєшся, як Ігор Дах знаходить час на власну творчість, адже робота із чужими рукописами залишає левову частку часу! А кожний творчий людині так шкода розпорювати свій власний час, призначений для творчості! Червоноградцям справді пощастило, адже для рідного міста Ігор не шкодує часу. Він є засновником літературно-мистецького об'єднання «Третій горизонт», часопису «Літературний Червоноград» та художньо-літературного журналу «Місцевий часопис». Його книги відзначенні літературними преміями, а також «Золотим фондом Бойківщини». Недаремно конкурс одержав ім'я шахтарського поета Володимира Дроціка. Він є одним із засновників літературного конкурсу ім. В. Бобинського у Червонограді. Закінчив ЛДУ ім. І. Франка, згодом гірничий технікум. Як добре, що країни зберегли вдячну пам'ять про свого поета-земляка.

Мене завжди бентежили краї, De журавлі свою лишили тугу. Вони влітала в почуття мої Melodій ясного виднокругу.

(«Осінній сон»)

Утворчою людиною неодмінно з'являється однодумці. I такі люди з'явилася в оточенні Ігоря Даха. Це i працівники ВАТ «Львівська вугільна компанія», а також бібліотеки-філії № 9 та педагогічний колектив школи № 9 (директор Любов Денисюк). Філолог за освітою, Любов Денисюк скеровує діяльність педагогічного колективу на творчу роботу. Школярі набираються літературного досвіду у старших наставників, а педагоги створюють для цього усі умови. A поки юні автори беруть свої перші «

«МИСЛЕННЯ – ІСТОРИКА, ІНТУЇЦІЯ – МИТЦЯ...»

У Феодосії під час XIII Всеукраїнського фестивалю української книги пройшло обговорення нової книги відомого українського письменника Євгена Білоусова «Оповідання з історії Феодосії» (Видавництво «Біблекс», Харків, 2013 рік, 320 сторінок, рос. мовою). Одноголосним рішенням журі це видання визнане лауреатом конкурсу на кращу книгу фестивалю.

Пропонуємо деякі відгуки учасників книжкового форуму у Феодосії про книгу Євгена Білоусова.

Станіслав Шевченко, письменник, голова творчого об'єднання поетів міста Києва Національної спілки письменників України:

– Новий твір є грунтовним науково-популярним, а водночас й художньо-публіцистичним екскурсом в історію Феодосії, починаючи від її праглибин і завершуючи XIX століттями. Книга читається захоплено, ледь не як пригодницький роман, а водночас пам'ять забагачується безліччю виструнчених і виважених фактів, по крихах зібраних у музеях, архівах, відібраних у розмовах зі справжніми фахівцями з даної теми, які стали консультантами нового видання.

Ясність та лаконічність мислення автора добре обрамляється його стислим, точним стилем художнього письма. Так само послідовні, суттєво-конкретні розділи й підрозділи книги, які наче хвилі історії – кожна має свій блиск і динаміку руху. Це, зокрема, видно зі змісту, що дозволяє багатьом читачам відштовхнутися від найсуетішового для них. Гарний зміст завжди робить форму видання довершеною.

Динаміка «карколомних» подій, як я вже зазначив, будить інтерес, а вдумливі, різnobічні погляди на подію викликають довіру щодо достовірності опису. Автор навіть намагається ніби подумки «перевтілитись», забагнути, що спонукало до відчайдушних рішень того чи іншого історичного персонажу. Наприклад, Савмака – царя скіфського, неоднозначній дії якого читач подумки підтримує, бо розуміє його обставини. Але згодом починає розуміти і його ворога – Мітрідата, правителя Понту, який також боровся за владу, вигідніші умови життя для підлеглих йому племен. Тут є і доля письменницької прозорливості і гнучкості мислення фахівця-історика.

Засвоївши цю книгу (а вона засвоюється легко, бо не перевантажена другорядною інформацією), легше зрозуміти історію античності, Середньовіччя, останніх століть країн прикорноморського басейну.

Захоплює своїм сюжетом у кінці оповідання «Ходіння за три моря Афанасія Нікітіна». Є. Білоусов дає свою переконливу і обумовлену літературну версію того, як самовіддано писав свої спогади про подорож до Індії великий російський мандрівник. «Пам'ятка створена під шум морської хвилі», – так образно пише автор про твір А. Нікітіна, його передування у давній Феодосії (Кафі) 1474 р. (де кілька років тому вдячні мешканці міста спорудили йому пам'ятник).

Уяву сучасника, якого важко здивувати фактами про могутність фінансових сучасних світових банків, усе ж вразить оповідка в книзі про всесильний банк Святого Георгія. Йому в XV столітті була передана Феодосія з усіма правами на неї. Не дивно, що почався занепад міста, який чітко описаній і пояснений у книзі: «Впала Кафа. Її завоювали османі». І це падіння автор описав драматично, як письменник, вірогідно – як історик. Творчий манер Є. Білоусова взагалі притаманна велика увага (і повага) до фактів, з чого він черпає наснажливу потенційну енергію для свого письменницького обдарування!

До речі, автор описує і вишукані звичай тодішнього побуту із знанням справи, наприклад, турецькі лазні, що, напевне, зацікавить багатьох прихильників такого бального оздоровлення (також оспіване нашим народом).

Великий розділ «У складі Російської імперії» дуже багатий архівними дослідженнями і узагальненнями у розділі «Сім чудес Феодосії». Сучасні мандрівники і шанувальники уніка-

системи Голосіївського району міста Києва:

– Столичного бібліотечного працівника важко здивувати непересиченою книжковою новинкою. Запропонованій на обговорення твір посправжньому дивує і тішить. У бібліотеках він без сумніву буде затребуваний. За його матеріалами школярі та студенти писатимуть контрольні реферати. Тексти рясніють документами, свідченнями очевидців, уривками з історичних хронік.

Певну зацікавленість викликає глава «Місто середньовіччя», що охоплює часовий проміжок з XIII століття, коли генуезці заснували нове місто Кафу (Каффу). У 1474-1475 роках татари беруть його в облогу і невдовзі Кафу займають турецькі війська. Завершується двохсотлітня історія генуезького перебування. Кафу перейменовано на Кефе, Малий Стамбул. Наступна, майже трьохсотлітня історія міста до 1783 року, часу прийняття Майдану про приєднання Криму до Російської імперії, наводиться на сторінках 170-207, тобто 37 сторінок.

Об'єктивно, із зауваженням численних документів автор пропонує читачеві оповідання: «Падіння Кафи. Рік 1475», «Кефе – Малий Стамбул», «Мечеті», «Лазні», «Найдавніша літературна пам'ятка Феодосії», «Торт, призначив для людини», «Сміхотива Пані Роксолана», «Чому у морі вода солона»,

Євген Білоусов (праворуч) і Станіслав Швченко

ною, постають вічні питання: «Звідки з'явився цей світ? Як виникло життя? Як з'явилася людина?.. У чому сенс мого існування?».

Багато зібраного матеріалу, оригінально переосмисленого і зведеного в досить довгу розповідь, яку, однак, нікя не хочеться відкласти, не дочитавши, – враже!

Не секрет, що пізновально-художні книжки у наших, навіть великих містах хронічно не вистачає.

Тим паче, що відходить у забуття науково-популярний кінематограф, який тамував спрагу до знань багатьох поколінь. Тому це справжній подарунок усім допитливим: молодим і літнім людям, а особливо школярам. Знайдуть багато корисного тут для себе і наукою, письменники та митці.

Олег Майборода, дитячий письменник (м. Дніпродзержинськ):

– Автор під однією обкладинкою спромігся ухопити великий проміжок часу від доісторичного минулого до кінця XIX століття. Я прочитав текст і дійшов висновку: книжка легко буде читатися, як школярами, так і дорослими. Динамічні сюжети, підкріплени майстерно вистроєно мовою, ваблять око та слух. Письменник зумів розповісти про складні питання історії просто, зрозумілим стилем. Ця книжка, безперечно, може стати вірцем історикам, письменникам і краєзнавцям для створення популярних оповідей про минуле міст і сіл України. Такі твори дуже важливі, бо історію держави цікавить велике коло читачів.

Зоя Логвиненко, головний спеціаліст Централізованої бібліотечної

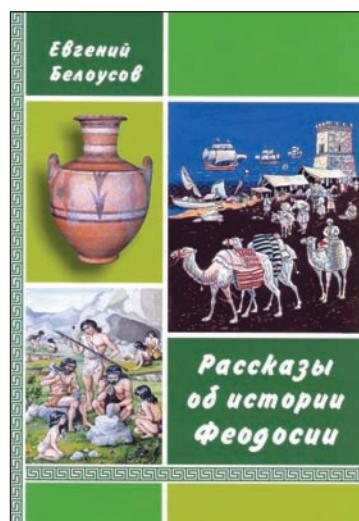
«Славний гетьман Сагайдачний», «З записів подорожніх», «Кінець османського господарювання».

Оповідання про мечеті та лазні Кефе супроводжують уривки з «Книги мандрівок» турецького мандрівника Евлії Челебі. Неможливо відмовитися в об'єктивності оповіданням іноземців, які перебували у місті в часи османського володарювання. Перед читачем постають маловідомі сторінки середньовічної Кефе.

Історію треба знати в усій її різноманітності. Вважаю, що багато хто з читачів відкриє для себе цікаві сторінки минулого одного з найдавніших міст України.

Галина Кулясова, заступник директора з наукової роботи Музею старожитностей (м. Феодосія):

– Нове літературно-художнє видання складається з 5 ілюстрованих глав, 85 оповідань. Завершується хронологічним покажчиком «Основні дати історії Феодосії». Рецензентами виступили відомий кримський вчений, доктор історичних наук, професор Елеонора Петрова та директор нашого музею Андрій Євсеєв. Книга увібрала тексти, написані автором, починаючи з 1994 року. Багато років працівники музею співпрацювали з письменником, надавали допомогу у зібранні та систематизації матеріалів. Виходить, що в нас здійснився довгоочікуваний проект: «Письменник + музей = книга». Зазначу, що художні твори (повісті, романи, оповідання) про кримського періоду минулого Феодосії нам відомі. А от такої грунтовної, професійно написаної книги, що охоплює часи з доісто-

ричного періоду до кінця XIX століття, ще не було. Вона корисна, актуальнна та потрібна сучасному читачеві.

Валентина Слободян, член Спілки кінематографістів України, професор Київського національного університету театру, кіно та телебачення, заслужений працівник культури України (м. Київ):

– Запропонована на обговорення книга багатоаспектна та цікава, оськільки порушує величезний за часом матеріал. Читаєш книгу і перед очима змінюють одна одну епохи, висвітлюючи непересічні особистості, які творили історію «Богом даної». Найбільш поетичною легендорою, як на мене, є «Казка про Чарівний Якір та славне місто Феодосію». Зі сторінок книги на нас дивиться особистість самого письменника, людини енциклопедичних знань, який може перевітлитися у своїх героях. Як кінематографіст впевнена, що «Оповідання» можуть стати справжньою знахідкою для творців документального кіно, театральних вистав, шкільних постановок. Зупинка за бажанням та можливостями. А поки що читаймо книгу разом, даруймо її дітям та онукам!

Альбіна Афоніна, член Національної спілки журналістів України, лауреат міжнародних та вітчизняних премій (м. Київ):

– Це не просто художній твір, це – запрошення до захопливої мандрівки. Шо зробило книгу вдалою? Здається, письменницька талановитість, високоосвіченість історика та глибоко мислячого дослідження. На кого розрахована книга? Та на кого завгодно – школярів і студентів, педагогів та симпатіків нашої минувшини та географії. А також на тих, хто мріє подорожувати. Тож закликаю: «Читайте і мандруйте з істориком, вченим і романіком Євгеном Білоусовим!».

Дмитро Литвинюк, наймолодший учасник фестивалю, юний літератор з Кіровограда (13 років):

– На все життя мені запам'яталися всі дні, проведені у Феодосії. Тут я відкрив для себе багато нового. Це і цікаві люди, і цікаві зустрічі. Мені дуже сподобалася мальовнича Феодосія, її музей та старовинні фортеці, її тепле море і чисте повітря. Це було так класно! Тепер я зрозумів, чим так приваблює кримська земля поетів, письменників і всіх творчих людей. Бу тут не тільки легко дихається, а й легко думається. Потоки, які линуть сюди з усіх кінців, приносять з собою нові думки, образи та натхнення. Тут особлива атмосфера. Здається, я розгадав таємницю цього краю та причину успіху «Оповідань з історії Феодосії». За один день я не встиг її прочитати. Проковтнув за два. Я ще тільки починаю писати, тому не наважуюся аналізувати тексти. Єдине, що можу сказати: «Мені сподобалося!».

Я зараз працюю над дитячим детективом, який планую презентувати на наступному фестивалі. Вдома, у Кіровграді, ще раз уважно перечитаю книжку, яку мені подарував Євген Васильович. Сподіваюся, що знайду там багато корисного, як у справі вибудови коротких сюжетів, так і в динаміці прямої мови.

* * *

Залишилося наочстанов додати, що така цікава і корисна книга звичайно ж мала б вийти українською мовою. Сподіваємося, що ще попере...

ОДКРОВЕННЯ ЩИРОЇ ДУШІ

Для українського поета, перекладача, журналіста, кіносценариста Станіслава Шевченка Крим уж давній не просто місцем відпочинку, а й натхненником. З-під його пера вийшов цикл віршів, присвячених красотам нашого півострова. Нещодавно на Всеукраїнському фестивалі української книги «Феодосія-2013» він став переможцем конкурсу на кращу поетичну книгу у номінації «Поезія», а саме за збірку «Дім для душі». Це – своєрідний поетичний літопис усього, чим живе поет, що його хвілює, про що він мріє та дбає. А все тому, що, як пише митець:

«Мій предок вийшов

з глибини століть

I заселив оци високі схили.
Тут, над горбочком кожної могили,
Душа моя удосяті стоять.
Мені цю землю заповів народ
І води, не розхлані віками,
Захисні дідами і батькамі..

Майбутнє бачу в дзеркалі цих вод».

Не часто можна спостерігати в сучасній українській поезії таке глибоке проникнення в духовний світ свого народу, в проблемі його буття. Будь-яка подія чи явище для Станіслава Шевченка стають приводом для філософського осмислення минувшини та сьогодення. Одна із характерних рис його світогляду – у віршах гармоні

ДУМА КИПАРИСА

Дегустував я ніжний запах лавра
В Масандровському літньому саду.
Чому це листя вибирала слава
Для тих, кому судилася на роду?

А кипарис повідав мені стиха,
Неначе прочитав мої думки:
«І лавр, і слава —
то всього лиш примха,
Сувора наша доля — колючки.

І духом, і думками ти зберися,
Не зневажай життя,
тим більше — смерть».

Відчув тоді я риси кипариса:

І прямоту, і висоту, і твердь.

Я зрозумів: нема у нім вагання,
У нього ціль —

МЕРТВА ХВИЛЯ

Хвиля вдалині зелено-сина,
Біля берега ж — руда і пінна.
Вітер полішив усі зусилля,
Але хвиля котиться розгинна.

Мертва хвиля... Та яка ж ти мертвта?
Ледве не загинула плавці!
Піднялася на десяток метрів,
Піною жбурляєш камінці...

Мертва бриж історії, чому ти
Носиш хвілі півстолітні нам?
— Бо сьогодні шторми каламутні —
Котять хвили для майбутніх драм!

* * *

Помінялись лоцманські карти,
Загадкова суть маяків.
Довго-довго суднам блукати
Серед смут морів та віків.
Хто абетку нарешті знайде
Не заплутану — маяка?
Де блукав летючий голландець,
Там козацька чайка блука.

* * *

Штормило море. І ревів прибій:

«Хоробрість — то не просто

ити у бій,

Хоробрість — то іти у бій нерівний:

Коли у тебе вже замало сил,

Пливеш в обійми штурму,

мов ясир,

І борешся — безсмертя будеш

гідний...»

Я ще почув у шумі білих грав:

«Життя — лиш цятка

в часовим просторі,

Життя — лиш хвилька

в штурмовому морі,

Та в ньому гідний подиву порив».

СОСНА

Зронила якась пташка насінину —
І виростла на скелі сирота.
Рівняється роками на вершину,
В гілках її пульсую висота.
Сьогодні я проснувся на світанку,

Приди! І плестиум тебе, як лозу,
У творчому шалі кохання:
І руки, і ноги твої золоті
В химернім, тремкім візерунку...
Ти будеш мені у святій наготі
Пекельніша трунку!
Я виплету кошик своєї жаги
З гнучкого і ніжного тіла.
Невже тебе спинять грози береги?
Невже б ти цього не хотіла?

НА ХВИЛЯХ

Мов дітям, Бог і нам дає колиску,
Щоб розгойдати у серцях порив.
У піні штурмовій і сонця зблисках
З останніх сил до берега я плив.

І в морі часу,
в двадцять першім віщі,
Де в блискітках рекламних
ночи й дні,
Теж можна потонути — у горілці
Чи розчинити совість у брехні.

Суди людські почувши

й пересуди,
Не раз молився небесам, хотів
У тому морі, що вмістили груди,
Не розплескати справжніх
почуттів.

І з моря ненаситної облуди,
Яке біда розгойдє сама,
Потрібно також вибиратись —
в люди,
Бо іншого в нас виходу нема.

У РЕСТОРАНІ
ПОРТОВОГО МІСТА

У залі гральних автоматів
Синок веде морські бої.
А мати, вітровийна мати
(Як жаль усе-таки її!)
Сидить до ночі в ресторані,
Запудривши сліди років,
Де, наче автомати гральні, —
Жінки, що ждуть чоловіків.

Поет Станіслав Шевченко читає свої вірші феодосійцям

Аби відкрилась істина проста:
Ми в долі жирну просимо ділянку,
Та дух високий там не пророста.

* * *

Дякую, любі порадники!
Зійти на вершину я в силі.
Але ж усі виноградники
Найкраще ростуть на схилі.
Гриміть із гори гроzoю,
Авторучками виси пантрутите.
Я ж хочу бути лозою
На схилі в каміннім ґрунті.

* * *

Нахлине-відпустить,
нахлине-відпустить
І серце, і море у ночі оцій.
Та в них я відчува

неоднакові пульси:

Приливний — повільніший,
ніж на руці.
А море штормить! І нішо на заваді

Йому в листопаді уже не стає.
Невже і насправді, невже і насправді
Спокійніше море, ніж серце мое?

* * *

Вже листопад... І тиша суходлітна
Крильцями листочків осіда.
Осіннє море — ніби жінка літня,
А літнє — наче жінка молода.

В осіннє море входимо повільно
І вийдем, охолоджені, за мить.
Де пахнуть виноградники

весільно,

Зникає потемнілій оксаміт.
* * *

Невже ти зупинишся через грозу?
Громи — не пороги спіткання!

Література

«ЄВШАН-ЗІЛЛЯ РІДНОГО СЛОВА»

Таку назву має тоненька книжечка Павла Мазура обсягом 50

сторінок і накладом теж 50

примірників. Адже скільки коштів може вкласти у випуск власних книжок пенсіонер? Людина, яка

все життя працювала в освіті?

Здається, для літнього пенсіонера віком 85 років і 50 примірників — непідйомний фінансовий тягар, але

Павло Іванович Мазур вперто

зирає гривню до гривні кожного

року випускає одну-две зібочки

змістовних і дуже потрібних

читачам власних досліджень.

Допомагає йому в цій справі відома у нашему місті голова видавництва «Азов'я» Галина Грандель. Тільки за останні роки добробок вчителя, письменника і краєзнавця П. І.

Мазура склав понад 30 книжок!

Чому ж так наполегливо випускає у широкий світ нові твори Павло Мазур? Гадаю, що прихід в Україну Незалежності став для думливої людини ковтком життєдайного кисню, що надає силу та наснагу як для аналізу прожитої долі, так і

історичного шляху України. Ось і підзаголовок до «Євшан-зілля рідного слова» свідчить, що це є «сторінки сімейної хроніки на тлі епохи».

А сім'я Мазурів, хоча велика й

розгалужена, але єдина тим, що всі

її представники — вчителі, починаючи від батька нашого автора —

Івана Григоровича Мазура, який у

далекому 1926 році став на путь

шкільної освіти, до його правнука

Костянтина. За 5 поколінь педагогічної праці загальний трудовий

стаж Мазурів склав понад 300 років!

І ніколи не переривався. Чи таке

можливо? Можливо, бо просвітницький шлях цієї родини підтримується любов'ю і пошаною до УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Саме про вірність рідній мові та повернення до неї після десятиліть відлучення за часи радянської влади йдеться у пропонованій зібři.

Гадаю, автор вдало використав

для назви книжки образ запашного євшан-зілля, котре повертає дітям-

яничарам згадку про Батьківщину із одноіменною поемою М. Вороного.

Наведені ним чудові вірші про мову

неньку цілком доречно вписують

ся у структуру кількох оповідань

зібři. А зміст тих маленьких на-

рисів...

Мое серце здрігнулось, коли

Павло Іванович у розпачі вигукнув:

«Україно! Мамо люба! Чи не те

ж з тобою сталося? Де того цілюшо-

го зілля знайти? Де взяти? І не

колоєс, а сьогодні! Во при нашій

інертності завтрашнього дня може

не бути...». Я влучно сказано!

Осoblivo зараз, коли дехто намагається накинути новий аркан зро-

сійщення на шию нашій мові солов'їній.

А відчуваю юний Павло Мазур

те зросійщення давно і назвав «Вे-

ликий гріх».

Його, сина вчителів з Поділля,

спікав цей гріх на Донеччині, у

Маріуполі, куди вчитель-початкі-

вець приїхав працювати, і з пер-

ших кроків йому було вказано, що

автобіографію треба писати не украї-

їнською, а «как положено» російсько-

ю. І взагалі, скрізь розмовляти

російською «как все»... Забулось ма-

теринське слово, змінилось на «за-

галіновідоме». І лише потрапивши

до Росії, на батьківщину Сергія

Есеніна, почув він справжню спі-

вччу мову росіян, злагув, яким

суржиком пише власні статті до

ДРУЖБІ, СПРАВЕДЛИВОСТІ ТА СМІЛІВОСТІ НАВЧАЄ УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА

На I Міжнародний фестиваль театрів ляльок «Українська народна казка в Криму», ідея проведення якого належить колишньому директору Кримського академічного театру ляльок, заслуженому діячу мистецтв України Борису Азарову, приїхали творчі колективи з Донецька, Хмельницького і польського міста Слупськ.

— Я познайомилася з Борисом Азаровим на фестивалі в Москві дванадцять років тому і з того часу розпочалася наша дружба, — розповіла художній керівник Слупського державного театру ляльок «Райдуга» Маложата Камінська-Собчак. — Кримський театр приїжджає тоді до нас на гастролі, а ми у відповідь через рік показали свої спектаклі на сімферопольській сцені.

На цьому фестивалі, який відбувся з 1 до 7 жовтня, польські лялькарі привезли «Казку-ланцюжок», постановку якої здійснив ще за життя Б. Азаров, а музику до неї створив кримський композитор Олександр Орлов. І хоч озвучений цей спектакль-гра польською мовою, його сюжет, на їхню думку, навіть без перекладу буде зрозумілий кримським дітям і, незважаючи на дош надворі, викличе в них радість та усмішку на обличчях.

Всі малюта хочуть швидше вирости, а ставши дорослими, кожен з них мріє хоч зрідка повернутися назад у дитинство. І оживлені ляльки, як зв'язуюча ланка між цими двома віковими періодами, надають таку можливість. Про чарівний світ казок з його добротою і глибокою філософією говорили в своїх виступах на урочистій церемонії відкриття фестивалю голови Постійних комісій Верховної Ради Автономної Республіки Крим: з

культури — Сергій Цеков, з питань санаторно-курортного комплексу, туризму та підприємництва — Олексій Черняк, генеральний директор міжнародного дитячого центру-комплексу «Золотий ключик» у Євпаторії Ніна Пермякова.

А потім розпочалося яскраве казкове дійство за участі артистів Кримського академічного театру ляльок, танцюристів та артистів на ходулях, яке було продовжене демонструванням музичної казки «Лисичка, Котик і Півник» за твором Олександра Олеся у постановці Донецького академічного обласного театру ляльок. Після його перегляду наймолодші глядачі в один голос висловлювали своє захоплення побаченим, а їхні батьки звернули увагу на інші підходи донеччині до постановки в порівнянні з кримськими.

— Ми звикли в Сімферополі бачити на сцені разом з ляльками й артистів, — сказала одна з молодих мам. — А тут були тільки ляльки.

І все ж, незважаючи на традиційну основу постановки, вона викликала в них інтерес захоплюючим сюжетом, оригінальними ляльками та чудовою декорацією. Донецький театр — один із найстаріших в Україні. Минулого року він відзначив своє 80-річчя. За цей час ним здійснено понад двісті постановок. Україномовних серед них, як сказали режисер спектаклю «Лисичка, Котик і Півник», заслужений артист України Анатолій Поляк і заслужений працівник культури України Світлана Куралех, небагато, бо артистами враховується специфіка глядацької аудиторії пе-

реважно російськомовного Донецького регіону. Однак ті, що йдуть на ляльковій сцені, зокрема «Івасик-Телесик», користуються незмінним успіхом.

Колектив Хмельницького академічного театру ляльок із свого репертуару, що налічує близько п'ятдесяти вистав, привіз на фестиваль сценічну інтерпретацію української народної казки «Оленка та Іванко», постановку якої здійснили режисер, заслужений діяч мистецтв України Сергій Брижан і художник Михайло Ніколаєв. Вони вже багато років творчо співпрацюють з сімферопольськими лялькарями в пошуку нових засобів художньої виразності в поєднанні з народними джерелами, а також загальноєвропейською культурною традицією. Поставлені ними на кримській сцені спектаклі «Івасик-Телесик», «Хом'ячок і Північний вітер», «Чарівна зброя Кендзо» та інші багато в чому визначили шлях до поетич-

ного театру. Всього ж у репертуарі Кримського академічного театру ляльок налічується більше тридцяти спектаклів, в основу яких покладено казки, притчі та легенди. І перлинаю серед них, безперечно, виблискує «Український вертеп», поставлений неперевершеним кримським майстром жанру різдвяної містерії, народним артистом України Сергієм Єфремовим із сценографією художника Олександра Рестенка, а костюми і ляльки для нього розробила заслужений художник АРК Людмила Рестенко.

Це унікальний спектакль для глядачів усіх вікових категорій, де кожен малюнок на вертепному будиночку має свою символіку, засновану на фольклорі та народних віруваннях. Дотримуючись їх, за словами керівника літературно-драматичної частини Наталії Васильєвої, у театрі прагнуть включати його в репертуарну афішу в основному на Новорічно-Різдвяні свята, щоб за повір'ям не тривожити в інші пори року духів і сили природи.

— У дні фестивалю ми покажемо глядачам як прем'єрні, так і наші кращі спектаклі минулих років, щоб вони могли відрізнити професійне лялькове мистецтво від аматорського, — сказала директор Кримського академічного театру ляльок Арина Новосельська. — Для цього зняли з полиць спектакль для дорослих за творчістю Федеріко Гарсія Лорки «Любов дона Перлімпліна».

Великим успіхом у публіки користується, зокрема, і спектакль «Гусилебеді», удостоєний нещодавно диплома на Міжнародному фестивалі в Митищах Московської області. Через два тижні Кримський театр, єдиний з України, представлятиме спектаклем «Петрушка і компанія» її лялькове мистецтво в Сіктівкарі, а в листопаді візьме участь у фестивалі в Петербурзі.

Зберігаючи кращі традиції лялькового мистецтва слов'янських народів, сучасні митці прагнуть виховувати в дітей і дорослих естетичні смаки, доброту, чесність, товариськість на основі вічних людських цінностей.

Валентина НАСТИНА

«ФРАНКІВЦІ» — СЕВАСТОПОЛЬЦЯМ

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.)

Глядачам було запропоновано п'ять різних за жанрами та засобами художнього рішення вистав. Три з них — «Чайка», «Жона є жона» А. Чехова та «Гrek Зорба» Нікона Казандзакіса — прем'єри, які вийшли за останні роки. Вистави «Швейк» за Я. Гашеком та «Шельменко-ден-

щик» Г. Квітки-Основ'яненка севастопольці вже бачили, проте той успіх, що супроводжував ці вистави, і побажання глядачів ще раз зустрітися із улюбленими акторами послідні рішення включити їх знову до гастрольного репертуару.

Розпочалися гастролі виставою «Чайка» за Антоном Чеховим. Цей вибір був не ви-

падковим, оскільки постановка цієї п'єси була давньою мрією Богдана Ступки. Колись в молоді роки у Львівському театрі ім. Марії Заньковецької він з успіхом виконував роль Треплева. В нинішній постановці мав зіграти Соріна... За задумом режисера-постановника Валентина Козьменка-Делінде у спектаклі мали зустрітися

три покоління династії Ступок: Богдан, Остап і Дмитро. Проте життя внесло свої жорсткі корективи... На сцені були син Остап у ролі Тригорія та онук Дмитро у ролі Треплева.

Очевидно, що влада, яка виділила 250 тисяч гривень на організацію цьогорічних гастролей Національного академічного драматичного те-

атру імені Івана Франка в Севастополі, мусила б проаналізувати ситуацію із непоступливістю керівництва Севастопольського академічного російського драматичного театру імені А. В. Луначарського задля ефективного використання бюджетних коштів. У 300 тисяч грн. оцінена керівництвом театру допомога спонсорів, якими стали Райффайзен банк Авал, автомобільний парт-

nir Niko, Group of companies Amako, Оболонь, телекомунікаційний спонсор «Воля», Olkom, Нова Пошта, журнал «Кінотеатр», газети «Урядовий кур'єр» та «День».

«Любимо Севастополь, тому сюди їдемо», — кажуть «франківці». Люблять їх і севастопольці.

Микола

ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

На фото (зліва направо): Анжеліка Савченко, Дмитро Ступка, Остап Ступка, Людмила Смородіна, Іван Ожеван, Станіслав Мойсеєв, Наталя Пономаренко, Анатолій Хостіков.

* * *

АНОНС!

Дивіться в авторській програмі Олександра Польченка «Рідна хата» — «Спогади про Майстра»: «світличани» згадують про народного артиста України Богдана Ступку. ДТРК «Крим», 10 листопада, поч. о 17.40, повторення — 13 листопада, поч. о 10.00.

ПОРУЧ З ЛЮДИНОЮ

До Дня захисту тварин співробітники бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Сімферополя разом з учнями 2-Б та 2-А класів сімферопольської гімназії № 9 (викладачі Світлана Прочитанська, Ольга Пронічева) пройшли екологічною стежкою «Йдучи поруч з людиною».

У програмі заходу: зустріч-інтерв'ю із співробітником сімферопольського зоокуточка Дитячого парку Костянтином Шабатовим, який прийшов разом з одним із «мешканців» зоокуточка, молодим соколом. Костянтин відповів на всі запитання учнів, наприклад: «Що сокіл іст'», «Що п'є», «Чи в'є він гніздо», «Скільки років живе?», «Як він з'явився в сімферопольському зоокуточку?» та інші, а також розповів про інших мешканців улюбленого зоокуточка юним сімферопольцям. Продовжився захід грою-загадкою «Бібліо-IQ» з питаннями про тварин-рекордсменів планети, з якою учні впоралися «на відмінно», а також книгопоказом «Під дружне гарчання, під радісне іржання...», на якому були представлені книги про тварин. Кожному класу співробітниками бібліотеки були врученні дипломи «За відмінні знання про тваринний світ і любов до братів менших».

Для доведки. 4 жовтня — Міжнародний день захисту тварин, який відзначається з ініціативи Міжнародного фонду захисту тварин з метою підвищення усвідомлення громадськості необхідності захисту навколошнього середовища і активності в захисті тварин. Рішення про відзначення 4 жовтня Міжнародного дня захисту тварин було ухвалене в 1931 році на Міжнародному конгресі прихильників руху за захист природи, що проходив у Флоренції. Товариства захисту тварин багатьох країн світу заявили про свою готовність щорічно відзначати цю дату й організовувати різноманітні масові заходи. У багатьох західноєвропейських країнах вважається, що домашні тварини — це частина сім'ї, і вони мають такі ж права, як інші її члени: свої свята, медичне обслуговування, хорошу їжу. 4 жовтня було обрано не випадково, це день ангела і смерті святого Франциска Ассизького, який народився понад 800 років тому і вважається покровителем тварин. (<http://www.dogandcat.ru/node/339>).

Ірина РЕЙДЕР
завідувачка бібліотеки-
філії № 4
ім. М. М. Коцюбинського

«ТИ, КОНИКУ ВОРОНЕНЬКИЙ, СКАЧИ ТА ГУЛЯЙ!»

Цього року вперше у Нижньогірському районі у селі Михайлівка відбулися перегони на конях. Влаштували їх за селом на спеціально облаштованому полі. Для вболівальників побудували трибуни з тентами. Видовище виявилося колоритним, цікавим і неординарним для нашого регіону. У чотирьох стартах взяли участь найкращі скакуни Нижньогірського, Чорноморського, Сімферопольського районів та міст Керч, Білогірськ та Сімферополь.

Відкриваючи змагання, голова Михайлівської сільради Атлімурат Дурдіев сказав: «Перегони на конях — престиж району та чудове свято для його жителів». Виступив також головний суддя змагань Ігор Завортаной, який є тренером повернутої із забуття кінноспортивної школи села Михайлівка. Саме завдяки його наполегливості, оптимізму, віданості улюбленій справі, любові до цих благородних тварин мешканці села та сусідніх селищ можуть приїздити та займатися кінним спортом. Тренування проходять на обладнаному для цього полі — іподромі, а також у критому манежі.

Поступово відроджується цей «аристократичний» вид спорту, який походить із самої Англії. Скачки на конях — один із найцікавіших видів кінного спорту, що користується особливою популярністю у глядачів, осіклики саме в них яскраво видно увесь процес спортивної боротьби, його динаміка.

Історія перегонів розпочалася з Давньої Греції, де спочатку участі були включено в коней віком до 2 років. Тут здобув перемогу жеребець Дон з вершницею Оленою Джанабаєвою (кінний клуб «Заріччя» Сімферопольського району).

У другому старті Михайлівських перегонів виступали коні покращеної селекції, де перемогу здобув жеребець Харбін із найзнатком Іваном Шелестенком (власник коня О. Медведев із Чорноморського району).

Третя частина змагань виявилася для учасників складним випробуванням. Тут зустрілися полукровні коні старшої групи. Лідером виявилася кобила Запонка під сідлом Олександра Терехова (кінний клуб «Бурульча» Білогірського району). Також проявив

же час були введені колісниці з двома кіньми і змагання для хлопчиків-вершників. Усі види скачок у той час проводилися на спеціальному іподромі, довжина кола якого складала приблизно 300 метрів. У той час скачки вдавалися одним із найпрестижніших видів спорту, переможців на змаганнях буквально носили на руках. Популярність скачок зобов'язана заступництву й участі у них імператорів, таких, як Калігула, Нерон, Доміціан.

У першому старті Михайлівських перегонів виступали коні покращеної селекції, де перемогу здобув жеребець Дон з вершницею Оленою Джанабаєвою (кінний клуб «Заріччя» Сімферопольського району).

У другому старті Михайлівських перегонів виступали коні покращеної селекції, де перемогу здобув жеребець Харбін із найзнатком Іваном Шелестенком (власник коня О. Медведев із Чорноморського району).

Третя частина змагань виявилася для учасників складним випробуванням. Тут зустрілися полукровні коні старшої групи. Лідером виявилася кобила Запонка під сідлом Олександра Терехова (кінний клуб «Бурульча» Білогірського району). Також проявив

В ЄВПАТОРІЇ ВІДКРИЛИ «ШКОЛУ ЮНГ»

За підтримки командування Південної військово-морської бази Військово-Морських Сил Збройних Сил України в місті Євпаторія було урочисто відкрито «Школу юнг». На урочистостях, присвячених цій події, були присутні офіцери командування Південної ВМБ, представники керівництва міста громадськості. Організатори сподіваються, що відкриття «Школи юнг» даста можливість багатьом дітям обрати професію, пов'язану з морем.

Історично юнги на судні, як правило, виконували різні дрібні доручення капітана, працювали на камбузі, ознайомлювалися із будовою корабля, конструкцією вітрил, допомагали матросам, які стояли на вахті, і навіть вчилися керувати кораблем у гарну погоду. Морська кар'єра багатьох відомих адміралів флотів різних країн, особливо англійського, починалася саме з посади юнги.

У роки Великої Вітчизняної війни, в травні 1942 року, народний комісар ВМФ адмірал М. Кузнецов підписав наказ про створення школи юнг на

Соловецьких островах, що в Білому морі. Всого за роки війни у цій школі було підготовлено більше чотирьох тисяч фахівців: мотористів, радістів, електриків. Усі вони блискуче проявили себе під час служби на флоті. За мужність і героїзм багатьох з них було нагороджено орденами та медалями, шестеро стали Героями Радянського Союзу.

Серед випускників школи юнг були відомий письменник Валентин Пікуль і народний артист СРСР, оперний співак Борис Штоколов.

Одним із нахненників цього проекту стала директор Кримського республіканського міжшкільного навчального закладу «Школа вітрильного спорту «Бриз» Олена Кузьміна.

Наша школа вітрильного спорту існує у селищі Новоозерному вже п'ятнадцять років. Сьогодні в ній проходять навчання більше трьохсот дітей. З першого дня існування ми плідно співпрацюємо з військовими моряками, вони є нашими шефами і помічниками. Всі урочисті заходи ми проводимо разом.

Зараз у нас виникла ідея заради спільнога співробітництва об'єднатися з гуртками в Євпаторії, щоб зацікавити морською тематикою якомога більше молоді. В школі юнг будуть проходити навчання хлопчиків та дівчатка віком від 10 до 14 років. Насамперед ми хочемо охопити увагою дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей, щоб вберегти їх від негативного впливу вулиці, — зазначила Олена Кузьміна.

За словами заступника командира Південної ВМБ з виховної роботи капітана 2 рангу Віктора Шмігановського, заняття для дітей у школі юнг будуть проводити найкращі офіцери ВМС — фахівці флотської справи. Вони розповідатимуть про устройство корабля, історію флоту, вчитимуть азам штурманської підготовки.

— Переконані, що серед цих юнг є і майбутні військові моряки. Навчання у закладі передбачає виховання у допризовної молоді відчуття патріотизму, формування військово-професійних якостей, інтересу до морсь-

ких спеціальностей, всебічне пропагування морських військових сімейних династій та підвищення іміджу служби у Військово-Морських Силах ЗС України як у суспільстві, так і в державі.

Ця «Школа юнг» була створена з ініціативи міського голови Євпаторії Андрія Даниленка та командувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України адмірала Юрія Ільїна. Це вже другий спільний проект. Нагадаю, що 23 серпня в місті Євпаторія на меморіальному комплексі «Червона гірка» до Дня незалежності України було урочисто відкрито Музей бойової слави флоту. Також у жовтні ми плануємо відкрити аналогічну школу юнг у селищі Новоозерному, — сказав капітан 2 рангу Віктор Шмігановський.

Планується, що найближчим часом для всіх вихованців Євпаторійської школи юнг пошиють морську форму і видадуть спеціальні посвідчення. Практичні заняття для майбутніх флотоводців проводитимуться на кораблях Південної військово-морської бази.

Сергей ОСИПОВ

МОГИЛЬОВ ЗАПРОПОНУВАВ ПРОВЕСТИ АКЦІЮ ЗІ ЗБИРАННЯ КНИГ ДЛЯ СІЛЬСЬКИХ БІБЛІОТЕК

Голова Ради міністрів Криму Анатолій Могильов запропонував провести акцію зі збирання книг для бібліотек сільських шкіл. З такою ініціативою голова уряду автономії виступив на прес-конференції за підсумками засідання Ради міністрів Криму.

«Цього року ми закуповували книги для шкіл і бібліотек, я ставив завдання закупити світову класику для наших сільських бібліотек», — сказав Анатолій Могильов.

Голова Ради міністрів звернувся до всіх кримчан з проханням передати книги сільським школам. «Напевно, у кожного є цікаві книги, які зберігаються в гаражах або на горищах. Ці книги можна передавати сільським школам. Вважаю, що таку акцію треба запланувати і провести».

* * *

Нагадаємо, у рамках святкування Міжнародного дня захисту дітей з ініціативи голови Ради міністрів Криму сільським бібліотекам передали книги, канцтовари та ноутбуки. Подарунки, зокрема, отримала бібліотека сільського клубу в селі Краснолісся Сімферопольського району, бібліотеки сіл Джанкойського та інших районів.

Управління інформаційної політики Ради міністрів АРК

У КРИМУ ТРИВАЄ АКЦІЯ «ПОДАРУЙ КНИГУ СВОЇЙ БІБЛІОТЕЦІ»

«Хороша книга — це подарунок, заповіданий автором людському роду» — ці слова Д. Аддісона стали девізом вже традиційної акції, яка проводилася бібліотекою-філією № 4 ім. М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Сімферополя з 1 до 30 вересня, на виконання розпорядження Ради міністрів Автономної Республіки Крим «Про щорічну акцію «Подаруй книгу своїй бібліотеці».

Більше місяця бібліотекарі з радістю і вдячністю приймали книжкові дари від жителів свого мікрорайону. У бібліотеки велика кількість «книжкових покровителів», серед яких — читачі, кримські письменники, які дарують свої авторські книги, студенти, які передають підручники «в добре й надійні руки». На інформаційному стенди, власному сайті бібліотеки, сторінці «ВКонтакті» розміщений список дарувальників.

У списку подарованих книг (понад 200 примірників) — твори вітчизняних і зарубіжних авторів, наочна, довідкова література, яка поєде гідне місце в універсальному фонду міської бібліотеки.

Серед найактивніших дарувальників Тетяна Клосовська, Яніна Вікторова, Олександра Боєва, Раїса Царьова-Форост, Якуб Керім та інші.

Ірина РЕЙДЕР, завідувачка бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського

ІІІАНОНВІ ЧИТАЧІ ТА ШАНУВАЛЬНИКИ ЧАСОПИСУ «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ» ЯК У КРИМУ, ТАК І ЗА ЙОГО МЕЖАМИ!

Сімферопольська міська бібліотека ім. Тараса Шевченка та Українсько-канадська бібліотека потребують поповнення фондів, особливо українською та світовою класикою, історичною літературою та різноманітними фаховими книгами. У переддень ювілейного 2014 року, оголошеного в Україні Шевченківським, звертаємося до української патріотичної інтелігенції, письменників, науковців, громадських організацій та політичних партій з проханням поповнити фонди цих книгодібірень виданнями різних років.

Зібрану літературу просимо передавати або пересилати на адреси: 95050, м. Сімферополь, вул. Ніканорова, 3, бібліотека ім. Тараса Шевченка; 95006, м. Сімферополь, вул. Крейзера, 14, Українсько-канадська бібліотека.

Кримська філія Наукового товариства ім. Тараса Шевченка
Сімферопольське міське товариство «Прогресія» ім. Тараса Шевченка

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

Днаганнені до поняття сили, слави, багатства і величі Української Держави
e-mail: naçij@ukr.net www.cun.org.ua
10 РОКІВ ТОМУ — 14 ЖОВТНЯ 2003 РОКУ — ВИЙШОВ У СВІТ
ПЕРШИЙ НОМЕР ГАЗЕТИ КОНГРЕСУ УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ «НАЦІЯ І ДЕРЖАВА»

«Світличани» широ вітають творців патріотичного українського часопису з ювілем! Здоров'я вам і всіляких гараздів! Нехай множаться ряди ваших читачів-патріотів — справжніх будівничих нашої незалежної України!

Передплатний індекс

«Нація і держава» — 09715.

Передплатна вартість тижневика:
на 1 місяць — 9 грн. 36 коп.
на 3 місяці — 27 грн. 48 коп.
на 6 місяців — 53 грн. 31 коп.
на 12 місяців — 105 грн. 42 коп.
Вказано кінцева передплата вартість видання, яка враховує його

вартість з доставкою та вартість приймання передплати.

Передплату на часопис «Нація і держава» можна оформити у будь-якому поштовому відділенні міста, району, селища міського типу чи села. Передплатити видання через Інтернет можна на сайті ДП «Преса» www.presa.ua за допомогою сервісу «Передплата On-line».

Триває передплата газети «Нація і держава» на листопад і грудень 2013 року. Передплатіть газету для себе, своїх рідних та друзів, зробіть внесок у розвиток української патріотичної преси!

Передплата-2014

14

УСІ — НА ПЕРЕДПЛАТНИЙ РЕФЕРЕНДУМ!

ШАНОВНІ ЗЕМЛЯКИ! УКРАЇНЦІ! «ПРОГОЛОСУЙТЕ» ЗА УКРАЇНСЬКУ ГАЗЕТУ, КНИГУ, ЖУРНАЛ, ЗА УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО, УКРАЇНСЬКУ ПРИСУТНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ДЕРЖАВИ!

ПЕРЕДПЛАТИТЬ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ» НЕ ЛІШЕ ДЛЯ СЕБЕ — ЗРОБІТЬ ПОДАРУНОК СВОЇЙ ШКОЛІ, БІБЛІОТЕЦІ, РІДНИМ, ЗНАЙОМIM: ЧИМ БЛЬШЕ В УКРАЇНСЬКОГО ДРУКОВАНОГО СЛОВА БУДЕ ШАНУВАЛЬНИКІВ, ТИМ НАДІЙNІШИМ БУДЕ ЙОГО МАЙБУТНЕ!

ПЕРЕДПЛАТИЙ ІНДЕКС «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ» — 90269.
Вартість передплати: 1 місяць — 9,27 грн.; 3 місяці — 27,21 грн.; 6 місяців — 52,77 грн.; на рік — 104,34 грн.

Адреса редакції: 95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, к. 14. Тел.: (0652) 51-13-24, (050) 957-84-40; електронна пошта: kr_svit@meta.ua; Інтернет-сторінка: http://svitlytsia.crimea.ua

«СВІТЛИЦЮ» ЧИТАЙТЕ — НОУТБУК ВИГРАВАЙТЕ!

Шановні «світличани»! Ми продовжуємо наш газетний мовно-літературно-історично-пісенno-комп'ютерний конкурс, ГОЛОВНИЙ ПРИЗ ЯКОГО — Ноутбук! Добре відомий читачам з минулого турніру сімферопольці Василь Степанович Стефанюк вже зробив свій внесок до призового фонду і закликає однодумців підтримати його, щоб можна було відзначити не лише переможця, але й призерів конкурсу. Спонсори запрошуємо до конструктивного діалогу за тел. (067) 650-14-22, (050) 957-84-40, а читачам пропонуємо наступні конкурсні завдання. (Нагадуємо, що взяти участь у конкурсі і виграти ноутбук має шанс КОЖЕН передплатник нашої газети — ні вікових, ні будь-яких інших обмежень нема!)

Отже, ПЕРШЕ ЗАВДАННЯ:

— Хто автор надрукованого нижче поетичного заклику передплачувати «Кримську світлицю»? — Коли він був опублікований? — На якій сторінці?

— Яке за номером «чорне» попередження владі про проблеми «Світлиці» надруковане на її 1-й сторінці? — Хто на той момент був міністром культури України? За кожну правильну відповідь буде нараховано 1 очко (усього 5).

(Підказка тим, хто «Світлицю» читає недавно: наше газетне 20-річчя ми передали до бібліотеки ім. І. Франка у Сімферополі підшивки газет з 1999 року...)

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ»!

Зі «Світлицею» вам веселіше в Криму буде жити! Від «Світлиці» у вас будуть світлі і радісні лиця, Рідне слово в душі оживе, розцвіте, забринить!

ДРУГЕ ЗАВДАННЯ:

Хто зображеній на цьому плакаті?
(5 балів за правильну відповідь.)

Ф. П-1

«Кримську світлицю»! Це ж для вас рідне слово в газеті плекаємо ми. Хай же смутку не буде на ваших замріяних лицах, I у скрутні часи залишаймося завжди людьми. Українці мої! Пам'ятайте: е «Кримська світлиця»!

Це газета для вас, це газета в Криму для усіх! В цій газеті любов до Вітчизни-Вкраїни іскриться,

В ній і пісня народна, і козацький розкотистий сміх!

У «Світлиці» для діток для вашіх пульсую «Джерельце»,

Тут і «Будьмо!» юнацьке, й український гарготаний «Спорт».

Рідна пісня і вірш вам зігрють і душу, і серце. Тут і гумора ківш, і програма «ТБ», і «Кросворд».

Тож читайте, любіть свою добру і мудру «Світлицю»,

Зі «Світлицею» вам веселіше в Криму буде жити!

Від «Світлиці» у вас будуть світлі і радісні лиця,

Рідне слово в душі оживе, розцвіте, забринить!

ТРЕТЬЕ ЗАВДАННЯ: Кілька років тому це фото вже прикрашало «Кримську світлицю», тому для читачів зі стажем це запитання не буде надто складним. Отже, як звуть цю україночку і чим прославилася вона у нашій газеті? (5 балів за правильну відповідь.)

ВІДПОВІДІ НАДСИЛЯЙТЕ на звичайну або електронну адресу «КС»!

Державний комітет зв'язку та інформатизації України

АБОНЕМЕНТ

На газету
журнал

90269

(індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання) Кількість комплектів

на 200 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди

(поштовий індекс)

(адреса)

Кому

(прізвище, ініціали)

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

На газету
журнал

90269

(індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання) Вартистість передплати гри. коп. Кількість комплектів

(Продовження. Поч. у № 37-40)

Але бойові акції українського війська не припинилися. Сагайдачний керував з Калуги діями козацьких загонів, які заходили далеко за Москву і Оку, здобували міста, нищили околиці, забирали в полон. Ці військові акції створювали для Москви дуже негідне тло в перебігу її перемовин з поляками, вільгаючи на її поступливість. 1 грудня 1618 р. у селі Деулино (нині Сергіїв Посад Московської області) було укладено польсько-московське перемир'я на 14,5 років. За його умовами до Польщі переходила Смоленщина і Чернігово-Сіверщина.

Козацьке військо на чолі з Сагайдачним вирушило з Калуги в Україну. Просувалися іншими шляхом, ніж тим, яким йшли на Москву. Мабуть, не хотіли повернутися спустошеними землями. Крохмалюк припускає, що українське військо поверталося коротшою дорогою через Болхів, Орел, Севськ, Путівль, яка використовувалася торговими валками.

ПОЗИЦІЯ САГАЙДАЧНОГО В ТУРЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

Кожного разу в перебігу дипломатичних перемовин турецький уряд завжди висував вимогу перед Річчю Посполитою щодо припинення на Чорному морі воєнних дій запорозьких козаків. 4 липня 1607 р. Польща уклала перемир'я з Туреччиною, зобов'язавши «приємнити» козаків і не допускати на море їхніх чайок. Та вона не в змозі була виконати умов цього перемир'я. Сеймові конституції 1607 і 1609 років залишалися недієздатними і мети не досягали. Козаки саме в цей час штурмували Очаків і Перекоп.

Після зруйнування Синопу 1614 року турки загрожували Польщі війною. А після переможних козацьких чорноморських рейдів 1616 року величезні турецько-татарські полчища рушили на Поділля. Польські війська не наважилися вступити з ними в бій. Їхній командувач куронний гетьман Станіслав Жолкевський запросив мир. 26 вересня 1617 року між Туреччиною і Польщею було укладено перемир'я. Під тиском турецької сторони в першому пункті договору формулювалося, що «робзійники-козаки не повинні виходити в море». Король обіцяв і зобов'язався «козаків та їхній край приборкати і покарати».

Однак польські магнати і шляхта спромоглися тільки на безсилі сеймові постанови про заборону походів проти Туреччини. Ці постанови Сагайдачний ігнорував і далі ходив

на султансько-ханські володіння. До того ж він приєднався до антитурецької ліги, представник якої де Марконе переказував зміст своєї розмови з Сагайдачним 13 квітня 1618 р.: «Я маю довшу розмову з представником козаків, який запевнив, що вони продовжуватимуть боротьбу з турками незалежно від того, чи польський король хоче цього, чи не хоче. Це має велике значення, оскільки король у міри з султаном і гарантував йому спокій від козаків».

Обіцянки козакам сеймової конституції 1618 року про вільне богослужіння православними залишилися на папері. Більше того, не-

Олена АПАНОВИЧ

САГАЙДАЧНИЙ ПЕТРО — УКРАЇНСЬКИЙ КОЗАЦЬКИЙ ГЕТЬМАН

вдовзі знову було прийнято ухвалу про придушення козацтва. В ній ішлося, зокрема, і про припинення воєнних дій запорожців на Чорному морі — вимогу, яку султанський уряд завжди висував під час дипломатичних переговорів з Річчю Посполитою.

У жовтні 1619 року біля Роставиці (нижче міста Павловочі) зібралися королівські комісари з керованим коронним гетьманом Жолкевським великим військом. Та й тут український полководець продемонстрував силу своєї армії, даючи, таким чином, зрозуміти, що не завагається піти проти ворога, якщо інтереси козацтва ігноруватимуться.

Хоча Сагайдачний разом з депутатією козацької старшини підписав Роставицьку угоду, проте зовсім не вважав себе призначеним до польської державної колісниці. У 1619 і в наступному році успішно водив він козаків на ханські улуси.

У 1620 році Сагайдачний здійснив політичну і громадсько-культурну акцію (відновлення православної ієрархії), яка не тільки мала велике значення для захисту української духовності і церкви, а й недвозначно була спрямована проти Речі Посполитої. У цих своїх намірах він був попередником Богдана Хмельницького, який через 28 років, розпочавши Визвольну війну проти Польщі, на початку 1649 року, так виголосив свою мету в цій війні: визволити з лядської неволі народ руський.

Січі. Посилилися втечі на Січ. Тепер польські шляхти доводилося мати справу з добре організованою, численною й могутньою військовою силою України. Якщо наприкінці XVI ст. козаків, готових виступати в похід, було тільки 5 тисяч, то за гетьмана Сагайдачного — понад 40 тисяч.

Сагайдачний у 1620 році віршив, що настав час збройного виступу проти окупантів Польщі проти Українських земель, що збройні сили України у своему розвиткові досягли такого рівня, коли вони в змозі визволити Україну від панування Речі Посполитої. У цих своїх намірах він був попередником Богдана Хмельницького, який через 28 років, розпочавши Визвольну війну проти Польщі, на початку 1649 року, так виголосив свою мету в цій війні: визволити з лядської неволі народ руський.

ПЕТРО САГАЙДАЧНИЙ В ХОТИНСЬКІЙ ВІЙНІ 1621 РОКУ

Проте козаки Сагайдачного 1621 року довелося воювати разом з польським військом проти могутнього ворога як Польщі, так і України — Османської імперії. До козаків звернувся польський король із проханням приєднатися до польського війська, яке після цецорського розгрому турецькою армією в 1620 р. опинилося в безвихідному станові.

Сагайдачний, визнавали загально-українське значення його діяльності. «В сучаснім громадянстві славили Сагайдачного як дуже розважального, глибокого політика, що вмів поставити козаччину на службу загальнонародним справам і зробив з козацького війська опору національного українського життя... Сагайдачний відкрив тим нову добу в історії українського життя».

Сагайдачний постійно дбав про збільшення чисельності й сили козацтва, вичікуючи відповідних умов, щоб виступити збройною силою проти Польщі й повалити її владу в Україні.

В останні роки другого десятиріччя XVII ст. особливо великих масштабів набуло масове покозачення селян і міщан, які визнавали тільки козацьку владу, владу Запорозької

укої війська — вже було втрачено понад чотири тисячі війнів. Тож рада позбавила Бородавку гетьманства, обравши замість нього Сагайдачного.

Новообраний гетьман негайно виступив на чолі свого війська. Стримуючи натиск турецької армії, яка не хотіла допустити об'єднання запорожців із поляками, він зумів вивести козаків з дуже небезпечної становища — адже перед ними постала загроза прийняти на себе, що на марші, перший удар усієї маси величезного турецького війська, яке рухалося у напрямку до Хотина, й бути відрізаними од союзників. Випередивши султанське військо на дві мілі, 41 520 козаків з'єдналися з польськими силами, які чекали порятунку.

Польське військо налічувало не більше 35 тисяч. Загальна ж кількість турецького війська, коли воно повністю зосередилося під Хотином, становила близько 300 тисяч чоловік. Турки везли 260 гармат.

2 вересня з'явилася голова колони турецької армії — 20 тисяч добірної кінноти. Разом із ними прибув і султан Осман II зі своїм штабом. Не зупинившись, прямо з маршу, турецькі війська, підтримані татарами, атакували козацькі позиції. Султанське командування вважало запорозьких козаків головною й вирішальною силою Польщі у цій війні, найбільш боєздатними й витривалими, і тому саме проти козацьких позицій спрямувало воно як свою першу атаку, так і більшість наступних.

Перша атака турецько-татарських військ була сильною. Кілька разів із поляками внаступ на козацький табір. Однак одностайній рушничний вогонь у відповідь раз у раз відкидав їх назад. Артилерія, що безперервно, впродовж усього дня обстрілювала козацький табір (було випущено 60 ядер), теж не могла зламати опору запорожців. А в кінці дня, коли атакуючі ледве трималися на ногах, козаки самі перешли в наступ. У результаті цієї контратаки ворог швидко відкочувався назад, але виснажені денним поєднунком запорожці й самі почали знемагати. Ходкевич, помітивши, що група козаків загрожує оточенню, кинув їм на допомогу свіжі сили: піхоту, найманців, кілька кінних корогов рейтарів та добровольців. Ворожі війська були відкинуті на вихідні позиції. Також і з вересня численний турецький авангард багаторазово, але безуспішно атакував козацькі позиції.

(Продовження буде)

П. Григоренко

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЖОВТЕНЬ

11

1991 р. — Верховна Рада затвердила концепцію оборони та розбудови Збройних Сил України; у цьому документі констатувалося прагнення України стати нейтральною, без'ядерною, позаблоковою державою.

Народилися:

1672 р. — Пилип Орлик, гетьман України в 1710–1742 рр. Намагаючись завоювати собі підтримку, в 1710 р. П. Орлик складає «Пактій Конституції прав і вольностей Війська Запорозького» («Pactum et Constitutione legum liberatarum ex exercitu Zaporozio viensis»), укладає зі старшиною та запорожцями угоду — документ, який пізніше дістав назву Конституція Пилипа Орлика, — так звану Бендерську конституцію, яку

вважають першою українською Конституцією, а також однією із перших конституцій у Європі. Нею він зобов'язувався обмежити гетьманські прерогативи, зменшити соціальну експлуатацію, зберегти особливий статус запорожців і боротися за політичне й церковне відокремлення України від Росії у випадку, якщо він здобуде владу в Україні.

1906 р. — Ігор Савченко, український кінорежисер («Дума про козака Голоту», «Богдан Хмельницький», «Тара Шевченко»). 1983 р. — Руслан Пономарьов, шахіст, чемпіон світу з шахів 2002 р. (за версією ФІДЕ).

12

1939 р. — Народні збори Західної України під тиском більшовиків ухвалили декларації, спрямовані на входження краю до складу УРСР. 1947 р. — у західних областях України розпочалася найбільша масова за повоєнний період депортaciя українців. Народилися:

1860 р. — Софія Тобілевич, українська акторка характерного плану, перекладач, фольклористка, мемуаристка, дружина Івана Карпенка-Карого. 1937 р. — Степан Хмаря, український політик, правоахисник. 19 серпня 2006

року указом Президента України В. Ющенка за видатні особисті заслуги у боротьбі за відродження незалежності Української державності, відданість ідеалам свободи і демократії йому присвоєно звання Героя України з врученням ордена Держави. 13

День художника України. 1948 р. — помер Леонід Мосенз, письменник, перекладач, науковець, старшина Армії УНР.

14

Свято Покрови Пресвятої Богородиці.

День українського козацтва.

1921 р. — у Києві почав роботу перший Всеукраїнський собор Української автокефальної церкви.

1942 р. — офіційна дата народження Української повстанської армії, сформованої протягом 1942 року із розрізнених повстанських загонів бандерівського крила ОУН.

Народилися:

1819 р. — Микола Терещенко, український підприємець та благодійник. 1940 р. — Лесь Сердюк, український актор, Заслужений артист УРСР (1982). Народний артист України (1996). У радянській фільмографії знаний як Олександр, адже ім'я Лесь (названий на честь Курбаса) було надто «націоналістичним».

15

1582 р. — Україна у складі Речі Посполитої перейшла з

Юліанського на Григоріанський календар разом з Іспанією, Португалією та більшістю Італійських держав.

1615 р. — коштом Елизавети Гулевич (Галшки Гулевичівни) засновано Київське братство, а при ньому школу, яка перетворилася на Києво-Могилянську академію.

1926 р. — у Києві відкритий Російський драматичний театр (нині імені Лесі Українки).

Помер:

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Витоки цієї родинної творчості — у весільних рушниках, виконаних технікою «аплікаційна гладь» ще іхньою бабусею. З них і почалося створення колекції, коли на початку 80-х років минулого століття М. Тимошук разом з іншими майстринарками запікалася такою старовинною технікою вишивки, як називання або ручне ткацтво голкою. Ця техніка з'явилася у XIII-XIV століттях у регіонах, де населення займалося в домашніх умовах ткацтвом. В її колористиці переважають червоні нитки з вкрапленнями синіх, зелених і чорних, а в орнаментах — зірки і ромби. Від мами цю старовинну поліську техніку передяяла дочки Оксана і Тамара, в яких сьогодні вже є свої учениці. І коло їх продовжує збільшуватися.

На її основі з використанням вишивки хрестиком у поєданні з різними видами мережок О. Пузняк створила оригінальні жіночі та чоловічі костюми, сорочки, рушники в національному та сучасному стилях, а для вишивки по тканині бісером навіть винайшла власну техніку. Її дочка Зореслава, передяяши від мами і бабусі всі техніки вишивки, виготовляє ляльки-травниці, обираючи до їхнього складу оберегові трави Полісся. За всіма правилами збереження обе-

регових функцій виконуються нею і ляльки-мотанки на каркасі з льняної соломи. До цих саморобних іграшок з особливим зацікавленням придивлялися наймолодші відвідувачі виставки, і Оксана Пузняк провела для них майстер-клас з виготовлення ляльки-мотанки.

Ця творча волинська династія народних майстрів спільно зі своїми друзями та учнями збирає по всій області старовинні речі, витвори різних ремесел. Після реставрації вони стають прикрасою «Світлиці», що діє при Національному музеї сільського господарства Волині в селищі Рокині поблизу Луцька. В її оформленні використано трави, створені з рослин дідухи, і багато молодих пар виявляють бажання здійснити тут обряд одруження. А супроводжує його своїми піснями ансамбл «Журавка», в якому співає і сама Оксана Пузняк. Цього року в червні він відзначив свій перший ювілей — п'ять років, на який приїхало багато аналогічних колективів з різних районів краю.

У Криму «Журавка» виконувала подвійну місію: демонструвала сценічні костюми з вишивкою занизуванням і співала народні пісні, пісні-присвяти, що і в наш час є на Волині невід'ємною складовою частиною багатьох народних і родинних свят, обрядових традицій.

З Кримського етнографічного музею всі прибулі на скорботну в родині Роїків дату — третій роковини з дня смерті Віри Сергіївни Роїк перейшли в Кримську республіканську універсальну наукову бібліотеку ім. І. Франка. Там у залі мистецтв, де за життя видатної майстрині проходило багато різних заходів, виставок за її участі, відбувся вечір пам'яті. Він став своєрідною мережкою спогадів про людину, для якої кожен із виступаючих, перетнувшись колись на життєвих дорогах, залишився другом, колегою, учнем.

Віктор Таракан, науковий співробітник Шевченківського національного заповідника у Каневі:

— Віра Роїк любила Канів. Вона кілька разів приїжджала до нас з виставками своїх виробів, багато з них подарувала в колекцію музею заповідника, зустрічалася з жителями міста, проводила для них майстер-класи. У неї як у майстрині вишивки був бездоганний смак. Пам'ятаю, як вона негативно стала до «брокарщини» — безсистемного поєдання у візерунках ниток різних кольорів. Вона навчала багатьох вишивальних швам і мою дружину та двох дочок. Пам'ятаю про неї живе у Каневі.

Євгенія Логвиненко, журналістка з м. Лубни Полтавської області:

— Вишивальниця багато в Україні, однак Віра Роїк унікальна тим, що сама створювала узори для своїх виробів і вкладала в них глибокий зміст. Я дивлюся на її рушник «Мир», панно «Свято врожаю» — скільки в них мудрої філософії життя!

Місто Лубни, де народилася Віра Роїк, невелике, менше п'ятдесяти тисяч чоловік населення, але славне. Поблизу нього розташовані чудовий за архітектурою Мгарський монастир. Саме це місце поет Борис Олійник, який також родом з Полтавщини, об'їздивши всю область, обрав для встановлення пам'ятника жертвам Голодомору в Україні. Віра Роїк часто приїжджала сюди і сама, і з сином Вадимом.

У вересні цього року на будинку, де до війни жила сім'я Роїків, було встановлено меморіальну дошку з барельєфом Віри Сергіївни. З 1 січня 2014 року її ім'ям буде називатися Лубенська школа № 7, в якій ще за життя майстрині було відкрито музей української вишивки. Так молоде покоління лубенчан на прикладі Віри Роїк буде вчитися слухати до її збору громадськість. А його учасники зробили перші грошові внески у спеціально виготовлений для цього ящики з відповідним надписом. Надалі він буде знаходитися в Музеї української вишивки ім. Віри Роїк у Кримському етнографічному музеї, і всі бажаючі зможуть внести свою лепту в спорудження пам'ятника цій простій і водночас славетній жінці.

Петро Вольвач, голова Кримського наукового товариства ім. Т. Шевченка:

— Віра Роїк народилася на Полтавщині, більшу частину життя прожила в Криму і своїм трудом вишивальниці, толерантністю в сус-

пільстві сприяла об'єднанню кримчан на основі спільних інтересів, автономії з Україною, прославляла українську культуру на півострові, в державі та світі. І меморіальні дошки на всіх будівлях у Сімферополі, пов'язаних з її ім'ям, — це свідчення поваги кримської спільноти до її творчості.

В пам'ять про перебування Віри Роїк на Волині, зокрема на батьківщині Лесі Українки в селі Колодяжному Ковельського району, ансамбль «Журавка» виконав присвячену всім матерям пісню «Чебреці» та «Лесина казка». А у виконанні кримського співака, засłużеного працівника культури України Ореста Мартиніва прозвучали присвячені геройні пісні різних авторів, у тому числі присутнього на вечорі композитора В'ячеслава Боброва.

Вадим Роїк розповів про те, що зроблено кримською владою і родиною для увічнення імені Героя України Віри Роїк, яка своєю по-движницькою вишивальною і художньою творчістю, виставковою діяльністю посіла окрім і значуще місце в суспільстві та декоративно-прикладному мистецтві. У Сімферополі одній із площ присвоєно ім'я майстрині. Вона красива, однак на ній немає ще нічого, пов'язаного з цією присвятою.

Нещодавно, за словами В. Роїка, це питання обговорювалося в міськвикономі і міській голові Віктор Агеєв пообіцяв оформити площу в стилі орнаментів Віри Роїк. Розглядалися й різні варіанти її пам'ятника. Родина підтримала ідею, яка ескізо виглядає так: Віра Роїк сидить у кріслі і вишивала. Реалізувати її планується в 2015 році до 105-річчя з дня народження майстрині. Коштами обіцяють допомогти спонсори. Однак сума потрібна велика, і на вечорі прозвучала пропозиція залучити до її збору громадськість. А його учасники зробили перші грошові внески у спеціально виготовлений для цього ящики з відповідним надписом. Надалі він буде знаходитися в Музеї української вишивки ім. Віри Роїк у Кримському етнографічному музеї, і всі бажаючі зможуть внести свою лепту в спорудження пам'ятника цій простій і водночас славетній жінці.

Від'їждаючи з Сімферополя, волинські майстри взяли з собою вироби кримської експозиції «Віра Роїк та її учні». Вони планують здійснити з нею вишивальне турне, провівши по три виставки на Волині та Рівненщині.

Валентина НАСТИНА

ФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журналне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окрім примірники видань в електронній версії можна за адресою <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nnu.kultura.porun@gmail.com**